

ВІСНИК №19 2002 ЕКОЛОГІЧНОЇ АДВОКАТУРИ

У НОМЕРІ:

Ріо+10	С. Кравченко Всесвітній самміт з питань сталого розвитку: думки та враження учасника	5
	Участь України у Всесвітньому самміті	8
СПРАВИ: еколого- правова практика	С. Ванькович Сміттєпереробний завод у с. Межиріччя	10
ГУТА: з досвіду зарубіжних колег	А. Андрусевич ГУТА-VIII: продовження регіональної співпраці	11
	Декларація Асоціації ГУТА по Доступу к правосудию по вопросам, касающимся окружающей среды	13
КОНСУЛЬТАЦІЇ: відповідаємо на запитання	Н. Балушка Правові засади діяльності громадських інспекторів з охорони довкілля	14
	З. Козак Окремі питання обмеження укладення трудових договорів	18
Міжнародні орга- нізації і охорона довкілля	О. Мельн “Безпечніше судноплавство та чистіші океани”	20
Заповідні територ- рії країн світу	З. Скоропадєнко Заповідні території Монако	25
Права людини	О. Мельн На захисті прав людини	29
Еколого-правова просвіта	А. Павелко, Н. Балушка Червона книга: історія та сучасність	33
ЕСО-ШЕВ	К. Балас Інформація на сайтах органів державної влади України	40
ЗАКОНОДАВСТВО: документи, зміни, коментарі, проекти	Постанова від 29.08.02 № 1286 “Про затвердження Положення про Зелену книгу України”	44
	Нормативно-правові акти в сфері захисту довкілля, що прийняті влітку 2002 року	46
ПУБЛІКАЦІЇ	З нашої бібліотеки	48
	In this issue (in English)	50

© **ВІСНИК ЕКОЛОГІЧНОЇ АДВОКАТУРИ № 19, Літо – 2002**

Наш колектив:

С. Кравченко, д. ю. н.,
професор, академік УЕАН

І. Тустановська, к. ю. н.

Д. Скрильніков

З. Козак, к. ю. н.

Я. Остапик

І. Василяк

О. Єднак

А. Павелко

А. Андрусевич

І. Хмілья

Н. Балушка

С. Ванькович

О. Мельн

**Вісник видано БФ “Екоправо-Львів”
за підтримки фонду Чарльза Стюарта Мотта**

При передруці матеріалів посилання на джерело
обов'язкове.

Редакція залишає за собою право публікувати авторські
матеріали мовою оригіналу. Викладені авторами мірку-
вання можуть не співпадати з точкою зору редакції.

Редактор: **Наталія Балушка**

Фото на обкладинці **Світлани Кравченко**

Дизайн та додрукарська підготовка

А. Огонченко

Друк ТзОВ “ЮМІ”,

м. Львів, вул. Левицького, 63

КОНТАКТНА ІНФОРМАЦІЯ:

Благодійний Фонд “Екоправо-Львів”

79000, м. Львів, вул. Крушельницької 2

тел./факс: (0322) 971446,

тел.: (0322) 722746,

e-mail: epac@mail.lviv.ua

<http://www.ecopravo.lviv.ua>

ШАНОВНІ ДРУЗІ!

В цьому номері Вісника екологічної адвокатури ми звертаємо Вашу увагу на матеріал щодо Всесвітнього самміту з питань сталого розвитку. Ви маєте нагоду почерпнути цікаву та корисну інформацію від учасника самміту — Світлани Кравченко, яка ділиться з вами своїми думками та враженнями з приводу цієї події.

Влітку цього року відбулася щорічна Конференція юристів-екологів Центральної та Східної Європи та Нових незалежних держав ГУТА VIII. Результатом її проведення стало прийняття Декларації про доступ до правосуддя, яка покликана вплинути на переговорний процес під час майбутньої Конференції міністрів довілля у Києві в травні 2003 року. Ознайомитись з Декларацією, а також інформацією про Конференцію Ви можете в постійній рубриці "Гута".

Кожному з нас відомо про Червону книгу, проте часом виникають запитання щодо історії її виникнення, видів, які підлягають занесенню в Червону книгу, їх охорони та використання тощо. Отримати відповіді на ці та ряд інших запитань щодо Червоної книги України Ви зможете, прочитавши матеріал нової рубрики "Еколого-правова просвіта". Крім того, в Україні існує Зелена книга України. Прийняте нещодавно положення про Зелену книгу України Ви знайдете у рубриці "Законодавство".

Думаємо, Вам стане в нагоді поміщений у цьому номері матеріал щодо діяльності Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, в тому числі у сфері захисту екологічних прав громадян. Про це — у рубриці "Права людини".

Продовжуємо розпочату для сприяння розвитку громадського сектору серію консультацій в галузі трудового права, а також відому Вам рубрику "Справи", де ми описали випадок з нашої практики щодо будівництва сміттєпереробного заводу на Львівщині.

Шановні друзі, хочемо з вдячністю відмітити Вашу активність у спілкуванні з нашою організацією. Ми отримали велику кількість анкет, що, без сумніву, дають нам інформацію про питання, які Вас найбільше турбують, а також допомагають робити це видання кращим.

З повагою, редакція.

ПРО "ЕКОПРАВО-ЛЬВІВ"

Благодійний Фонд "Екоправо-Львів" — неурядова міжнародна організація, заснована 1994 року з метою надання допомоги у захисті екологічних прав фізичним та юридичним особам, сприяння розвитку природоохоронної справи, екологічної освіти, науки та культури.

Наша діяльність:

- надання юридичних консультацій громадянам та юридичним особам у галузі охорони довкілля, захисту екологічних прав;
- представлення інтересів фізичних та юридичних осіб в судах, інших державних установах у справах, пов'язаних з порушенням екологічного законодавства;
- організація конференцій, семінарів, зустрічей з питань правової охорони навколишнього середовища;
- участь у правотворчій діяльності на локальному, національному та міжнародному рівнях з питань прав людини і довкілля;
- виховання нового покоління юристів-екологів шляхом проведення еколого-правової практики для студентів різних навчальних закладів;
- збір та розповсюдження еколого-правової і екологічної інформації.

Усі послуги Фонду — безкоштовні.

*Світлана Кравченко,
професор, Президент БФ "Екоправо-Львів"*

Всесвітній самміт з питань сталого розвитку: думки та враження учасника

Всесвітній самміт з питань сталого розвитку (ВССР) відбувався у Йоганнесбурзі, Південній Африці і мав на меті оцінити, що досягнуто за десять років після Конференції ООН з навколишнього середовища та розвитку в Ріо-де-Жанейро, як виконуються її доленосні рішення. Самміт зібрав 21350 учасників, серед яких вищі представники урядів з 191 країни (серед них — 100 президентів), міждержавних та неурядових організацій, науки і бізнесу. (Для порівняння, в Ріо було 17000 учасників із 178 країн).

Роль громадянського суспільства

Життя представників громадянського суспільства було досить нелегким, оскільки основне місце їх зустрічі — Назрек — було на відстані 35 км від Центру "Сандтон", де проходили всі основні події і переговори на міністерському рівні. Тим більше, що доступ до останнього був обмежений не тільки перепустками, які можна було при акредитації отримати на весь строк, але і введеними за правилами пожежної безпеки одноденними перепустками, які треба було отримувати в черзі кожного дня. Щоправда, протест громадськості привів до їх скасування на другий день, але кількість людей, які могли проникнути у Сандтон, була з причин пожежної безпеки не більше 6000. Отже, представники громадянського суспільства мали потрапити до нього якомога раніше.

Засідання відбувалися в режимі пленарних засідань, круглих столів глав держав та закритих засідань робочих груп з обговорення текстів основних документів самміту — Плану застосування та Йоганнесбурзької декларації. Декілька обраних представників громадськості мали можливість бути присутніми і навіть зробити короткі заяви з місця на тематичних пленарних засіданнях та на так званому Діалозі представників суспільства (Multistakeholder Dialog), який відбувся в останній день Самміту — 4 вересня. Вони також виступали на паралельних заходах, що відбувалися як в Назреку, так і Сандтоні, чи, отримавши інформацію про хід переговорів над основними документами

під час щоденного ранкового брифінгу, могли лобювати представників уряду у коридорах під час перерв.

Наприклад, на одному з таких паралельних заходів, організованому Європейською економічною комісією ООН, Північно-Південним Центром Ради Європи та Регіональним екологічним центром "Демократія участі та хороше управління як фундаментальний засіб підходу прав людини до сталого розвитку", я була єдиним доповідачем — представником громадянського суспільства серед міністрів та представників міжнародних організацій. Це була можливість розказати про унікальну роль громадськості в особі ЕкоФоруму в процесі підготовки тексту Орхуської конвенції, переговорів, її підписанні, ратифікації та імплементації та бути почутою високими посадовими особами з різних регіонів світу. Іншого разу на семінарі, організованому Інститутом екологічного права (Вашингтон), я представляла Екоправо-Львів, що брав участь у проекті глобального партнерства з участі громадськості, і в презентації книги "The "New" Public: The Globalization of Public Participation", яка була логічним завершенням проекту.

Основні теми, що обговорювалися на пленарних засіданнях:

- вода і санітарія,
- альтернативна енергетика,
- здоров'я і довкілля,
- сільське господарство,

- біологічне різноманіття і управління екосистемами,
- ліквідація бідності,
- міжсекторальні проблеми (хороше управління, торгівля і довкілля, глобалізація і фінанси, екологічні та інші права людини).

Досягнення консенсусу

Обговорення деяких з цих питань та досягнення консенсусу проходило з великими труднощами, позиції окремих держав чи їх об'єднань часто були протилежними.

Наприклад, обговорення проблем щодо зміни клімату і, зокрема, розкладу виконання зобов'язань зі скорочення парникових газів згідно Кіотського протоколу чи графіку його ратифікації викликало бурхливі дебати. Глави держав закликалися у Декларації тисячоліття докласти зусиль, щоб ратифікувати Кіотський протокол до кінця 2002 року. США намагалися довести, що така вимога недопустима, оскільки вони не погоджувалися брати участь у виконанні раніше взятих зобов'язань, не збираються ратифікувати Протокол і обмежуються національними заходами.¹ Представники Аргентини, ЄС, Коста-Ріки, Куби, Мексики, Намібії, Норвегії, Уганди, Японії та інших держав, які ратифікували Протокол, наголошували на тому, які серйозні наслідки та загрозу для довкілля несе зміна клімату і як важливо стабілізувати викиди парникових газів.

Важким було досягнення консенсусу та міжнародного режиму і з питань втрати біорізноманіття, скорочення якого вимагає надання додаткових технічних і фінансових ресурсів країнам, які розвиваються, та справедливого розподілу вигод від їх використання. Дискусія розгорнулася навколо пропозиції Мексики зробити ці вимоги юридично обов'язковими. Австралія, США та Швейцарія за підтримки Китаю не погодилися і запропонували викреслити "юридично обов'язковий" і замінити на термін "міжнародні заходи", оскільки це зачіпає права інтелектуальної власності та СОТ (Світової організації торгівлі). Зійшлися на терміні "міжнародний режим".

Дивує також те, що з багатьох питань, з яких було досягнуто згоди у Ріо-де-Жанейро, відкрилися дебати, і деякі принципи Декларації Ріо отримали більш розмите формулювання. Це стосується принципів 7, 10 та 15 Ріо.

Принцип загальної та диференційованої відповідальності (принцип 7)

В Декларації Ріо ми читаємо: "...з врахуванням того, що різні держави у різній мірі сприяли погіршенню стану навколишнього середовища планети, вони мають загальні та диференційовані по своєму ступеню обов'язки". Цей принцип згадується у різних частинах Плану застосування: його треба брати до уваги у міжнародній співпраці з скорочення забруднення повітря, сталого виробництва та споживання. Але з деяких статей принцип був викреслений (ст.ст. 138б, 120).

Принцип перестороги (принцип 15)

Принцип 15 Декларації Ріо передбачає, що коли існує загроза серйозної і невідвортної шкоди довкіллю, відсутність повної наукової впевненості не повинна бути причиною відкладення ефективних заходів з попередження екологічної шкоди. Цей принцип, який став невід'ємною частиною міжнародного права навколишнього середовища, викликав чисельні дебати навіть щодо терміну «принцип». Ви знайдете в тексті у багатьох статтях термін "підхід", запропонований США і Японією, в той час як Європейський Союз і Норвегія відстоювали термін «принцип» як такий, що увійшов у багато конвенцій, включаючи Протокол з біобезпеки до Конвенції про охорону біологічного різноманіття.

Права людини та екологічні права

Одним із найбільш спірних питань Самміту були права людини, включаючи екологічні права, а також зв'язок прав людини і охорони довкілля. Принцип 10 Декларації Ріо, що встановив право на інформацію, участь у прийнятті рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються навколишнього середовища, після

¹ Ще з Підготовчого комітету до ВССР у Бали (Індонезія) є відомою складність переговорів з багатьох питань через позицію США. В кінці діалогу представників громадянського суспільства один з головуючих Н.Дезаї забув виключити мікрофон і, звертаючись до спів-головуючого, запитався: "Що ж ми будемо робити з США?". Реакція громадянського суспільства була блискавичною: в той же день вони носили бейджики, а через два дні виготовили футболки з цією фразою. (Див. фотографії на с.12 цього Вісника.) Ця історія попала на перші сторінки центральних газет. Коли охорона зупиняла представників громадянського суспільства, роз'яснюючи, що згідно правил ООН випадки проти окремих держав не допускаються, вони придумали вихід, заклеївши назву держави, що викликало ще більшу увагу до цього питання.

чисельних дебатів щодо багатосторонніх керівних принципів з цього питання, був викреслений. Здавалося би, чому ж це так важко мати подальший розвиток процесуальних екологічних прав на глобальному рівні хоча б у вигляді рекомендацій (так званого «м'якого права»), коли ми вже маємо досвід Орхуської конвенції в Європі, та визнання екологічних прав у інших регіонах (Африці та Північній Америці).

Зв'язок прав людини і навколишнього середовища знайшов своє відображення у чисельних фундаментальних наукових публікаціях² та підтверджений розпочатою співпрацею між двома найбільш поважними відповідними міжнародними організаціями ООН — Управлінням Верховного Комісара з прав людини та Програмою ООН з навколишнього середовища (ЮНЕП), зокрема, на семінарі у січні 2002 року у Женеві³. Це мало б мати логічне продовження на Всесвітньому самміті і закріплення у його документах. На превеликий жаль прихильників правозахисного руху та екологів, яких об'єднала ідея співпраці, стаття 152 потерпіла суттєвих змін і ледве втрималася у розмитій редакції. Ми приклали багато зусиль, любіючи статті 151 та 152. У Балі команда з 8 представників НУО любіювала позицію урядів 25 країн. Але початковий текст щодо співпраці між Управлінням Верховного комісара та ЮНЕП був втрачений. Навіть участь Верховного Комісара Мері Робінсон та її дві палкі промови на підтримку цього зв'язку та позиції громадянського суспільства на Пленарному засіданні та на одноденному семінарі, організованому неурядовими організаціями, не врятували ситуації.

Ріо + 10 чи Ріо – 10?

Деякі розчаровані учасники жартували з приводу того, чи то Ріо + 10 чи Ріо – 10, оскільки з деяких питань ми дійсно зробили крок назад порівняно з угодами, досягнутими в Ріо у 1992 році. Учасники залишали Йоганнесбург із змішаними почуттями. З одного боку це були плідні дискусії та підведення підсумків того, що зроблено за десятиріччя щодо сталого розвитку. І таки зроблено немало, особливо у плані інтеграції його складових частин — соціального та економічного розвитку і охорони довкілля.

Багато зусиль було докладено щодо ліквідації бідності як однієї з найбільш болючих проблем сучасності. В Плані застосування встановлені завдання та конкретний план-графік ліквідації бідності, зокрема, прийнято рішення скоротити вдвоє до 2015 року кількість людей, які живуть на 1 долар в день і страждають від голоду; з цією метою заснований Всесвітній фонд солідарності.

Серед конкретних завдань, передбачених у Плані застосування — також скорочення наполовину до 2015 року кількості людей, які не мають доступу до чистої питної води та санітарії. США оголосили про інвестицію 970 млн. доларів у проекти чистої води і санітарії. Європейський Союз оголосив ініціативу «Вода для життя».

ЄС та США продемонстрували також відданість ідеї альтернативної енергетики, виділивши на ці потреби відповідно 700 млн. доларів (ЄС) та 43 млн. доларів плюс 23 млн. — на окремі проекти партнерства (США).

Але поміж тим було і багато сподівань, які не виправдалися. Зокрема, країни, що розвиваються, були розчаровані невиконанням зобов'язань, взятих розвинутими країнами щодо фінансування природоохоронних програм, передачі технологій і «ноу-хау». Розвинуті країни у відповідь заявляли, що вони не будуть вкладати гроші у розвиток країн, в яких процвітає корупція і не будується демократичне суспільство, основними ознаками якого є повага до прав людини і верховенство права.

Стокгольм — Ріо — Йоганнесбург... Куди йдемо далі? Чого маємо досягти?

У Йоганнесбурзькій декларації — короткому 4-х сторінковому документі — підкреслюється відданість ідеї сталого розвитку, балансу його складових частин та будівництва глобального гуманного суспільства, яке базується на принципах рівності та усвідомлення потреби кожного в людській гідності. Цей дороговказ дійсний принаймні на наступне десятиріччя. Чи досягнемо цієї мети — побачимо, але будемо намагатися.

² Див. наприклад: David Hunter, James Zalsman, Durwood Zaelke. *International Environmental Law*. 2002. pp. 1280 — 1286; Dinah Shelton. *Environmental Rights. People's Rights*. Philip Alston, ed. 2001. pp. 185 — 256.

³ Human Rights and the Environment. *Conclusions of a meeting of experts in January 2002*. OHCHR — UNEP.

Наталія Балушка, юрист БФ "Екоправо-Львів"

Участь України у Всесвітньому самміті з питань сталого розвитку

Для інформації, подаємо матеріал з офіційних та неофіційних джерел, які висвітлювали участь України у Всесвітньому самміті з питань сталого розвитку.

Робота Всесвітнього самміту (26 серпня – 4 вересня) була поділена на два сегменти: оперативний та вищого рівня. Під час оперативного сегменту (26 – 31 серпня) узгоджувались офіційні підсумкові документи. Під час сегменту вищого рівня (2 – 4 вересня) проходили пленарні засідання за участі глав держав та представників уряду, глав делегацій країн-членів ООН.

В склад офіційної української делегації, яку очолював Президент України, ввійшли Міністр закордонних справ України, Міністр екології та природних ресурсів України, Глава Адміністрації Президента України, керівник Головного управління з питань зовнішньої політики Адміністрації Президента України, Держсекретар Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції, Держсекретар Міністерства праці та соціальної політики, голова Одеської облдержадміністрації, керівник апарату Ради національної безпеки і оборони.

Україна везла до Йоганнесбурга два документи: Програму сталого розвитку України та розроблену Міністерством "Національну доповідь України про стан виконання положень "Порядку денного на XXI століття" за десятирічний період (1992-2002)", яку узгоджено з міністерствами, відомствами, доопрацьовано в результаті громадських слухань, і де описано як рухались в Україні реформи протягом останнього десятиліття.

Серед досягнень виділяють майже триразове скорочення шкідливих викидів у атмосферу. Щоправда, відбулося це внаслідок спаду промислового виробництва і зниження попиту на енергію. Серед проблем — наслідки аварії на ЧАЕС, які вплинули на стан здоров'я населення та загострили демографічну ситуацію. Мінекоресурсів України пропонує встановити такі пріоритети державної політики: гарантування безпеки ядерних об'єктів, мінімізація наслідків Чорнобильської аварії, поліпшення стану річок,

промислових центрів Донецько-Придніпровського регіону, будівництво очисних каналізаційних споруд, запобігання забрудненню Чорного та Азовського морів, збереження біологічного різноманіття.

Під час Всесвітнього самміту з питань сталого розвитку Міністр екології та природних ресурсів Сергій Курикін брав участь у низці пленарних засідань, які склалися з трьох етапів. На першому робота учасників була зосереджена на просуванні та відстоюванні ініціатив української сторони щодо окремих пунктів "Плану виконання рішень ВССР", здійсненні інтенсивних переговорів з учасниками пленарного засідання, підтримці делегацій інших країн, насамперед країн з перехідною економікою. Це дозволило у схваленому тексті проекту документу відобразити понад двадцять положень, в яких закріплена проблематика, потреби та інтереси країн з перехідною економікою, в тому числі й України. Другий етап — пленарне засідання вищого рівня, під час якого виступили глави делегацій країн-учасниць. Третій — заключне пленарне засідання, на якому було розглянуто і схвалено остаточний варіант підсумкових документів — План виконання рішень ВССР та Йоганнесбурзька декларація зі сталого розвитку.

В рамках Всесвітнього самміту Міністр екології Сергій Курикін провів також ряд двосторонніх зустрічей. Зокрема, Міністр екології зустрівся із колегами з Італії, Польщі, Румунії, Чеської Республіки, Греції, Болгарії, Молдови, Ліхтенштейну, Угорщини, Словаччини. Під час переговорів розглядалися питання співпраці

щодо підготовки П'ятої Пан'європейської конференції міністрів охорони навколишнього середовища "Довкілля для Європи", яка відбудеться в Києві 21-23 травня 2003 року.

Міністр брав участь у консультаціях міністрів охорони довкілля Карпатсько-Дунайського регіону за головуванням Президента Румунії, де обговорювався проект Карпатської конвенції, співпраці між країнами карпатського регіону та з країнами альпійського регіону, з метою використання досвіду підготовки та реалізації Альпійської конвенції.

Після зустрічі міністрів довкілля України, Грузії, Данії, Нідерландів було проголошено ініціативу нового екологічного партнерства для сталого розвитку "Схід-Захід" між країнами ЄС та Східної Європи, Кавказу, Центральної Азії (СЕКЦА), яку вирішено було запровадити на виконання рішення конференції міністрів довкілля, що відбулася у Данії (Орхус) у 1998 році. Ідея нової ініціативи передбачає, насамперед, інтенсивний обмін досвідом і взаємодопомогу не лише країн Сходу і Заходу, але й безпосередньо країн із перехідною економікою між собою. Йдеться не про локальну ініціативу, а про нову форму партнерства, метою якого є створення необхідних умов для сталого розвитку в країнах з перехідною економікою і фактичним створенням передумов для їх подальшої інтеграції в європейську та міжнародну спільноти. Інтерес до проекту вже виявив Світовий банк та представники програм ООН із захисту навколишнього середовища.

Міністр екології взяв участь у міністерській консультації щодо Водної ініціативи ЄС, в обговоренні компоненту для країн СЕКЦА, а також у дискусії Організації з економічного співробітництва та розвитку щодо партнерства для сталого розвитку. На церемонії проголошення партнерської ініціативи "Водна ініціатива ЄС-СЕКЦА" щодо сталого використання водних ресурсів наголос було зроблено на двох основних компонентах: 1) інтегроване управління водними ресурсами; 2) підвищення доступу до чистої питної води та санітарії.

У ході зустрічі з екологічними неурядовими організаціями України, що брали участь в ВССР, обговорювалися питання співпраці НУО та урядової делегації під час ВССР. Сторони поінформували одна одну щодо своєї позиції стосовно неузгоджених розділів Плану вико-

нання рішень, який був основним документом переговорного процесу.

Уряд України підтримав концепцію переходу до сталого розвитку. На основі цього документа розроблять відповідну Національну стратегію. За словами Міністра з надзвичайних ситуацій Василя Дурдинця, ще багато потрібно зробити в Україні щодо ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи, щодо екологічної ситуації у таких великих регіонах, як Донецька область, Дніпропетровська, Луганська, Запорізька, в столиці, а також в інших регіонах України. Ліквідація тих наслідків потребує виділення коштів.

Президент України у рамках Всесвітнього самміту з питань сталого розвитку провів 26 двосторонніх зустрічей з керівниками офіційних делегацій і виступив з ініціативами щодо розвитку торговельно-економічних і гуманітарних відносин з країнами Європи, Африки, Азії і Латинської Америки.

На пленарному засіданні Всесвітнього самміту з питань сталого розвитку 3 вересня Глава Української держави ознайомив присутніх з ситуацією в Україні та з пріоритетними напрямками в державній політиці України. З виступу Президента України на пленарному засіданні, "екологічні катастрофи за своїми спустошливими наслідками — не менша, якщо не більша загроза для людства, ніж війни й тероризм. Упевнений: так само, як світова спільнота об'єдналася в боротьбі проти міжнародного тероризму, вона має згуртуватися у справі збереження і захисту довкілля, прискорення економічного і соціального зростання. Тільки на засадах солідарності країн світу ми зможемо подолати виклики, з якими стикаємося сьогодні"

Україні на шляху до впровадження сталого розвитку, як підтвердив і Самміт, слід в першу чергу вирішувати "соціальні проблеми, проблеми екології, взагалі людини".

Підготовано за матеріалами:

www.menr.gov.ua
www.president.gov.ua
www.kmu.gov.ua
www.greenparty.org.ua
www.1plus1.net
www.internews.ua
www.radio.org.ua
www.dwelle.de/ukrainian
www.unian.net

Софія Ванькович,
юрист БФ "Екоправо-Львів"

Сміттєпереробний завод у с. Межиріччя

Як часто трапляється в нашій практиці, будівництво еколого-небезпечних об'єктів починається до проходження технічною документацією усіх передбачених законом погоджень, до опублікування заяви про екологічні наслідки діяльності та залучення до цього процесу громадськості. Подібна ситуація склалася у с. Межиріччя, мешканці якого звернулися до юристів БФ "Екоправо-Львів" за правовою допомогою.

В травні цього року поблизу с. Межиріччя почалося будівництво сміттєпереробного заводу та полігону твердих побутових відходів (ТПВ). Побачивши, що ведеться будівництво поруч з селом та довідавшись, що саме будується на цій території, мешканці занепокоїлися можливим негативним впливом даного об'єкту на умови їх проживання. Мешканців ніхто не попереджав про вказане будівництво та екологічні наслідки вказаної діяльності, адже Заяви про екологічні наслідки діяльності, що передбачається чинним законодавством, на момент початку будівництва опубліковано не було.

Крім того, як потім стало відомо, будівництво заводу почалося без погодження меж земельної ділянки та подачі технічної документації заводу на проходження усіх необхідних погоджень.

З метою призупинення незаконного будівництва заводу та полігону ТПВ мешканці подали скаргу в Червоноградський міський суд. Незважаючи на те, що скарга ще не була розглянута, будівельні роботи були призупинені, в серпні Червоноградською міською радою було опубліковано заяву про екологічні наслідки діяльності "Підприємства промислової переробки побутових відходів" ("Новини Прибужжя", 13 серпня 2002 року), Червоноградська міська рада подала матеріали проектної

документації вказаного заводу та полігону на проходження усіх необхідних погоджень та звернулася за погодженням меж земельної ділянки до Межиріччяської міської ради.

Проблема утилізації твердих побутових відходів не є новою та стає щораз актуальнішою. За останні роки можна зустріти багато проектів в Україні щодо утилізації сміття, будівництва сміттєспалювальних чи сміттєпереробних заводів. Якщо вам відомо про факти реалізації таких проектів в Україні, особливості технологічних процесів переробки твердих побутових відходів, їх можливого негативного впливу на довкілля, будь-ласка надсилайте нам таку інформацію.

Вісник Екологічної Адвокатури

Андрій Андрусевич,
спеціаліст з міжнародних питань
БФ "Екоправо-Львів"

ГУТА — VIII: продовження регіональної співпраці

Асоціація екологічного права Центральної та Східної Європи та Нових незалежних держав (Асоціація ГУТА) була створена в 1999 р., хоча вона бере свій початок з першої конференції юристів-екологів, що відбулася в 1995 р. в с. Гута на Івано-Франківщині.

Учасники
ГУТА - VIII

Метою Асоціації ГУТА є розвиток регіональної співпраці в реформі екологічного права громадського інтересу та адвокатури, сприяючи захисту довкілля, а також розвитку верховенства права та безпосередньої демократії.

У 2001 р. Дмитро Скрильніков (Виконавчий директор Екоправо-Львів) та Світлана Кравченко (Президент Екоправо-Львів) були обрані спів-директорами Асоціації ГУТА. Згідно із статутом Асоціації, штаб-квартира Асоціації перемістилась у Екоправо-Львів на період 2001 – 2003 рр.

Асоціація організовує щорічні конференції для своїх членів. Під час щорічних зустрічей обговорюються актуальні важливі питання екологічного права громадського інтересу та адвокатури в регіоні. Окрім того, під час щорічних зустрічей відбуваються засідання Генеральної Асамблеї Асоціації (вищий представницький керівний орган Асоціації). Починаючи з 1995 р., конференції проводяться щороку.

У 2002 р. було вирішено провести Конференцію ГУТА VIII в м. Добогоко (Угорщина), зважаючи на напружений графік роботи членів Асоціації ГУТА, фінансові міркування та мож-

ливість залучити нових юристів до роботи на Конференції, зокрема з країн Південно-Східної Європи.

БФ "Екоправо-Львів" та Регіональний екологічний центр для Центральної та Східної Європи (РЕЦ Будапешт) спільно розробили план проведення Конференції, поєднавши фінансування з боку РЕЦ Будапешт, БФ "Екоправо-Львів" та Міжнародного союзу збереження природи та природних ресурсів (МСОП). Тому, Конференція була поділена на відповідні секції, даючи змогу реалізувати порядок денний Асоціації ГУТА, зустрічі членів Комісії з екологічного права МСОП та проекту щодо мережі екологічної адвокатури в Південно-Східній Європі (проект РЕЦ Будапешт).

БФ "Екоправо-Львів" був відповідальний за розробку спільного порядку денного. Цього вдалось досягнути завдяки використанню електронного списку розсилок (ceelaw-l@rec.org) — найбільш ефективного та швидкого засобу спільного обговорення. Окрім того, усі необхідні документи можна було знайти на сайті Асоціації ГУТА (www.ecopravo.lviv.ua/guta). До Конференції вийшов з друку черговий номер вісника Асоціації — "Екологічна адвокатура" (виходить російською та англійською мовами).

Підготовка та проведення Конференції ГУТА VIII відбулися за значної допомоги та участі працівників РЕЦ Будапешт та громадської організації EMLA (Угорщина).

Під час Конференції переважна частина обговорень відбувалась у малих групах. Зокрема, під час секції МСОП обговорювались питання щодо Орхуської конвенції, Всесвітнього самміту з питань сталого розвитку, біорізноманіття, екологічних прав людини.

На Світлані Кпавченко — футболка, виготовлена на підготовчому комітеті до ВССР (Див. прим. с. 6)

Однією з найцікавіших була сесія щодо організаційного розвитку НУО та фандрейзингу під головуванням Тамари Лашбрук. Багато з учасників представляли вже відомі неурядові організації, які у своєму розвитку зіштовхуються із проблемами менеджменту та фандрейзингу. Обговорення цих питань було цікавим і для порівняно нових екологічних НУО.

Одна із секцій Конференції була організована з метою допомоги юристам-учасникам з Південно-Східної Європи створити центри екологічної адвокатури в цих країнах. Тренерами під час цих сесій були досвідчені юристи з Екоправо-Львів, ЕкоПраво-Харків, EMLA та інших організацій.

Під час Конференції була обговорена та прийнята Декларація Асоціації ГУТА про доступ до правосуддя. Декларація покликана вплину-

ти на переговорний процес під час майбутньої Конференції міністрів довкілля у Києві (травень 2003р.). Асоціація ГУТА звернулась із офіційним зверненням до Європейської Економічної Комісії (ЄЕК) ООН із пропозицією організувати під час київської Конференції міністрів окреме засідання на тему “Доступ до правосуддя: гарантія екологічних прав людини”. Планується проведення круглого столу, де представники країн регіону ЄЕК ООН обговорили б проблеми, засоби їх подолання та досягнення у сфері доступу до правосуддя з екологічних питань.

Окрім проведення окремого засідання під час київської конференції, у наступному році Асоціація продовжуватиме видання вісника “Екологічна адвокатура”, а також планує провести наступну щорічну зустріч.

Декларация Ассоциации ГУТА по доступу к правосудию по вопросам, касающимся окружающей среды*

Мы,

Ассоциация экологического права Центральной и Восточной Европы и Новых независимых государств «Ассоциация Гута», которая состоит из юристов-экологов посвятивших себя общественному интересу,

- признавая усилия, сделанные министерствами экологии стран Европы в обеспечении реализации прав человека в европейском регионе,
- признавая успехи в обеспечении экологических прав человека на региональном уровне, достигнутых в рамках процесса Окружающая среда для Европы,
- принимая во внимание то, что доступ к правосудию является решающим для защиты права на благоприятную окружающую среду, на экологическую информацию и на право участия в принятии решений,
- выражая озабоченность дальнейшим существованием значительных препятствий в доступе к правосудию,
- отмечая необходимость в дальнейших усилиях для обеспечения эффективного доступа к правосудию, в особенности в суд, для каждого члена общества,

Приняли эту Декларацию

I) Мы решительно убеждены что:

1. Доступ к правосудию является ключевым элементом для установления господства права в наших странах.
2. Суд является важной гарантией реализации экологических прав человека на благоприятную окружающую среду, экологическую информацию и участие в принятии решений.
3. Каждый член общественности должен иметь право эффективно защищать свои экологические права.

II) Основными препятствиями в доступе к правосудию являются:

1. Ограниченное право на обращение в суд (*locus standi*).
2. Неадекватность средств защиты, в частности, средств судебного запрета, назначенного возмещения ущерба, их применения.
3. Финансовые барьеры, включая чрезмерные пошлины и издержки.

III) Мы просим правительства региона ЕЭК ООН:

1. Принять региональные основополагающие принципы по доступу к правосудию, которые устанавливают цели и стандарты для всех решающих моментов доступа к правосудию и путей их выполнения.
2. Рассмотреть возможность разработки международного юридически обязательного документа по доступу к правосудию.
3. Предоставить финансовую поддержку для общественных юристов-экологов, которые возбуждают судебные дела.

* Официальный текст Декларации принят на английском языке. (Перевод с англ. Марии Филипповой).

Наталія Балушка,
юрист БФ "Екоправо-Львів"

Відповідаємо на запитання наших читачів щодо отримання статусу громадського інспектора з охорони довкілля, а також його прав та обов'язків.

Правові засади діяльності громадських інспекторів з охорони довкілля

Однією із гарантій екологічних прав громадян, відповідно до ст. 10 Закону України "Про охорону навколишнього природного середовища", є здійснення державного та громадського контролю за додержанням законодавства про охорону навколишнього природного середовища. Однією з форм громадського контролю в цій сфері є контроль, що здійснюється громадськими інспекторами з охорони довкілля.

Громадські інспектори з охорони довкілля — це призначені у визначеному нормативно-правовими актами порядку особи, які відповідно до вимог екологічного законодавства України здійснюють громадський контроль у галузі охорони навколишнього природного середовища.

Діяльність громадських інспекторів з охорони довкілля (далі — громадських інспекторів) організовується та координується органами Міністерства екології та природних ресурсів України:

- Державною екологічною інспекцією,
- Республіканським комітетом Автономної Республіки Крим з екології та природних ресурсів,
- державними управліннями екології та природних ресурсів в областях, містах Києві та Севастополі,
- державними інспекціями охорони Чорного і Азовського морів.

Координація діяльності громадських інспекторів здійснюється таким чином, що кожний з них закріплюється за відповідним підрозділом органу Мінекоресурсів (відділом, сектором тощо) або за державним інспектором з охорони навколишнього природного середовища, сфера діяльності яких збігається з напрямком природоохоронної діяльності громадського інспектора (охорона біоресурсів, поводження з відходами, охорона земельних ресурсів та ін.). Особи, за якими закріплені громадські інспектори (керівник підрозділу, державний інспектор) здійснюють наступну роботу:

- надають громадському інспектору практичну і методичну допомогу з питань здійснення громадського контролю та координують його діяльність;
- проводять з громадськими інспекторами навчання з питань здійснення їх діяльності, а також ознайомлюють з новими законодавчими та нормативними документами в цій сфері;
- залучають громадських інспекторів до участі в перевірках, а також оформляють направлення для самостійного проведення рейдів та перевірок.

Громадські інспектори діють на громадських засадах, без додаткової оплати праці та без увільнення від основної роботи.

Хто може бути громадським інспектором? Порядок призначення та позбавлення повноважень громадського інспектора.

Громадським інспектором може бути особа, яка:

- є громадянином України,
- досягла 18 років,
- має досвід природоохоронної роботи,
- пройшла співбесіду в органах Мінекоресурсів з питань попередньої природоохоронної роботи та знань основ природоохоронного законодавства.

Претендент подає органу Мінекоресурсів:

- заяву у письмовій формі,
- подання організації, що її рекомендує

або

- письмове клопотання державного інспектора з охорони навколишнього природного середовища.

Громадських інспекторів призначають:

- Головний державний інспектор України з охорони навколишнього природного середовища (який за посадою є начальником Державної екологічної інспекції),
- головні державні інспектори з охорони навколишнього природного середовища відповідних територій.

Призначені громадські інспектори отримують посвідчення встановленого зразка, що підтверджують їх повноваження. У посвідченні вказуються: орган, який видав посвідчення; номер посвідчення, прізвище, ім'я, по батькові громадського інспектора; територія, у межах якої може здійснювати повноваження громадський інспектор; термін дії посвідчення, права громадського інспектора.

Термін дії посвідчення — 1 рік, який щорічно продовжується за результатами оцінки щорічного звіту громадського інспектора про виконану роботу.

При екологічних організаціях дозволяється створювати штаби громадських інспекторів, які діють на громадських засадах відповідно до Положення про штаб громадських інспекторів з охорони довкілля, що затверджується на відповідній території.

За певних підстав громадський інспектор може бути позбавлений своїх повноважень органом, який його призначив, що має наслідком припинення виконання роботи громадського інспектора з вилученням відповідного посвідчення.

Такими підставами є:

- ненадання щорічного звіту або негативна його оцінка;
- неналежне виконання функцій громадського інспектора;
- вчинення громадським інспектором порушень законодавства в галузі охорони навколишнього природного середовища, а також протиправних дій при виконанні роботи громадського інспектора.

Права та обов'язки громадських інспекторів з охорони довкілля

Права громадських інспекторів:

1. Спільно з працівниками органів Мінекоресурсів, інших державних органів, які здійснюють контроль за охороною та раціональним використанням природних ресурсів, органів державної виконавчої влади та місцевого самоврядування, громадських екологічних (природоохоронних) організацій брати участь у проведенні перевірок додержання підприємствами, установами, організаціями всіх форм власності та громадянами вимог природоохо-

ронного законодавства, норм екологічної безпеки та використання природних ресурсів;

2. За направленням органу Мінекоресурсів, який призначив громадського інспектора, проводити рейди та перевірки і складати акти перевірок.

3. Складати протоколи про адміністративні правопорушення і подавати їх відповідному органу Мінекоресурсів для притягнення винних до відповідальності.

Слід мати на увазі, що громадські інспектори мають право складати протоколи лише про окремі правопорушення, перелік яких визначений законодавством). Кодекс України про адміністративні правопорушення (КпАП) подає перелік правопорушень, про які громадські інспектори мають право складати протоколи: Знищення або пошкодження пожезахисних лісових смуг та захисних лісових насаджень (Стаття 65-1 КпАП), Порушення вимог пожежної безпеки в лісах (Стаття 77 КпАП), Самовільне випалювання сухої рослинності або її залишків (Стаття 77-1 КпАП), Порушення порядку здійснення викиду забруднюючих речовин в атмосферу або шкідливого впливу на неї фізичних та біологічних факторів (Стаття 78 КпАП), Порушення правил складування, зберігання, розміщення, транспортування, утилізації, ліквідації та використання відходів (Стаття 82 КпАП), Жорстоке поводження з тваринами (Стаття 89 КпАП, лише щодо диких тварин), Перевищення лімітів та нормативів використання природних ресурсів (Стаття 91-2 КпАП), Знищення або пошкодження зелених насаджень або інших об'єктів озеленення населених пунктів (Стаття 153 КпАП). Однак, існує колізія між різними нормативними актами з цього приводу. Так, в Положенні про громадських інспекторів з охорони довкілля подається ще ряд правопорушень, про які громадські інспектори мають право складати протоколи (це правопорушення, передбачені ст.ст. 85, 85-1, 88-1, 90, 91 КпАП).

4. Доставляти осіб, які вчинили порушення природоохоронного законодавства, до органів місцевого самоврядування, органів внутрішніх справ та штабів громадських формувань з охорони громадського порядку і державного кордону, якщо особу порушника не може бути встановлено на місці порушення;

5. Перевіряти документи на право використання об'єктів тваринного світу, зупиняти транспортні (у тому числі плавучі) засоби та проводити огляд речей, транспортних (у тому числі плавучих) засобів, знарядь полювання і рибальства, добутої продукції та інших предметів;

6. Проводити у випадках, установлених законом, фотографування, звукозапис, кіно- і відеозйомку як допоміжний засіб для попередження і розкриття порушень законодавства в галузі охорони, використання і відтворення тваринного світу;

7. Брати участь у підготовці для передачі до судових органів матеріалів про відшкодування збитків, заподіяних внаслідок порушення законодавства про охорону навколишнього природного середовища, та виступати в ролі свідків;

8. Роз'яснювати громадянам вимоги природоохоронного законодавства та їх екологічні права;

9. Брати участь у проведенні громадської екологічної експертизи відповідно до Закону України "Про екологічну експертизу";

10. Одержувати в установленому порядку інформацію про стан навколишнього природного середовища, джерела негативного впливу на нього та заходи, що вживаються для поліпшення екологічної ситуації.

Обов'язки громадських інспекторів:

1. Дотримуватись вимог чинного законодавства та інших нормативних актів при проведенні рейдів та перевірок;

2. Сумлінно виконувати покладені на них завдання та інформувати відповідний орган Мінекоресурсів про результати рейдів та перевірок безпосередньо після їх закінчення;

3. Не пізніше 31 січня наступного за звітним року подавати органу Мінекоресурсів, який призначив громадського інспектора з охорони довкілля, щорічний звіт про проведену роботу.

Нормативний матеріал:

1. Про охорону навколишнього природного середовища. Закон України від 25 червня 1991 року
2. Про мисливське господарство та полювання. Закон України від 22 лютого 2000 року
3. Про рослинний світ. Закон України від 9 квітня 1999 року
4. Про тваринний світ. Закон України від 13 грудня 2001 року
5. Про природно-заповідний фонд України. Закон України від 16 червня 1992 року
6. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 7 грудня 1984 року
7. Положення про громадських інспекторів з охорони довкілля. Наказ Міністерства екології та природних ресурсів України від 27 лютого 2002 р. № 88
8. Положення про Державну екологічну інспекцію. Постанова Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2001 р. № 1520

КОДЕКС УКРАЇНИ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ від 7 грудня 1984 року (витяг)*

Стаття 65-1. Знищення або пошкодження полезахисних лісових смуг та захисних лісових насаджень

Знищення або пошкодження полезахисних лісових смуг, захисних лісових насаджень вздовж берегів річок, каналів, навколо водних об'єктів, гідротехнічних споруд, на смугах відводу автомобільних доріг, залізниць та інших захисних лісових насаджень —

тягне за собою накладення штрафу на грома-

дян від п'яти до десяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян і на посадових осіб — від семи до дванадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Стаття 77. Порушення вимог пожежної безпеки в лісах

Порушення вимог пожежної безпеки в лісах —

тягне за собою накладення штрафу на громадян від одного до трьох неоподатковуваних міні-

*Тут і далі нормативний матеріал подано станом на 1 листопада 2002 р.

мумів доходів громадян і на посадових осіб — від трьох до десяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Знищення або пошкодження лісу внаслідок необережного поводження з вогнем, а також порушення вимог пожежної безпеки в лісах, що призвело до виникнення лісової пожежі або поширення її на значній площі, —

тягнуть за собою накладення штрафу на громадян від трьох до десяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян і на посадових осіб — від семи до дванадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Стаття 77-1. Самовільне випалювання сухої рослинності або її залишків

Випалювання стерні, луків, пасовищ, ділянок із степовою, водно-болотною та іншою природною рослинністю, рослинності або її залишків у смугах відводу автомобільних доріг і залізниць, а також опалого листя у парках, інших зелених насадженнях та газонів у населених пунктах без дозволу органів державного контролю у галузі охорони навколишнього природного середовища або з порушенням умов такого дозволу —

тягне за собою накладення штрафу на громадян від трьох до семи неоподатковуваних мінімумів доходів громадян і на посадових осіб — від трьох до десяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Ті самі дії, вчинені в межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду, —

тягнуть за собою накладення штрафу на громадян від п'яти до восьми неоподатковуваних мінімумів доходів громадян і на посадових осіб — від семи до десяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Стаття 78. Порушення порядку здійснення викиду забруднюючих речовин в атмосферу або шкідливого впливу на неї фізичних та біологічних факторів

Викид забруднюючих речовин в атмосферне повітря без дозволу спеціально уповноважених на те державних органів або недодержання вимог, передбачених наданим дозволом, інші порушення порядку здійснення викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря або перевищення граничних нормативів утворення забруднюючих речовин під час експлуатації технологічного устаткування, споруд і об'єктів —

тягнуть за собою накладення штрафу на посадових осіб від п'яти до восьми неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Перевищення граничних допустимих рівнів шкід-

ливого впливу фізичних та біологічних факторів на атмосферне повітря або шкідливий фізичний чи біологічний вплив на атмосферне повітря без дозволу спеціально уповноважених на те державних органів у випадках, коли необхідність одержання такого дозволу передбачена законодавством, —

тягне за собою накладення штрафу на посадових осіб від п'яти до семи неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Стаття 82. Порушення правил складування, зберігання, розміщення, транспортування, утилізації, ліквідації та використання відходів

Порушення правил складування, зберігання, розміщення, транспортування, утилізації, ліквідації та використання відходів —

тягне за собою накладення штрафу на громадян від одного до п'яти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян і на посадових осіб — від п'яти до восьми неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Стаття 89. Жорстоке поводження з тваринами

Жорстоке поводження з тваринами, їх мордування або вчинення інших дій, що призвели до їх мучення, каліцтва чи загибелі, —

тягнуть за собою накладення штрафу від трьох до семи неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Стаття 91-2. Перевищення лімітів та нормативів використання природних ресурсів

Перевищення затверджених лімітів та нормативів використання природних ресурсів —

тягне за собою накладення штрафу на громадян від одного до шести неоподатковуваних мінімумів доходів громадян і на посадових осіб — від трьох до десяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Стаття 153. Знищення або пошкодження зелених насаджень або інших об'єктів озеленення населених пунктів

Знищення або пошкодження зелених насаджень, окремих дерев, чагарників, газонів, квітників та інших об'єктів озеленення в населених пунктах, невжиття заходів для їх охорони, а також самовільне перенесення в інші місця під час будови окремих ділянок, зайнятих об'єктами озеленення, —

тягнуть за собою накладення штрафу на громадян від одного до трьох неоподатковуваних мінімумів доходів громадян і на посадових осіб — від трьох до семи неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

У Віснику екологічної адвокатури №18 ми розпочали серію консультацій у галузі трудового права, які покликані дати відповіді екологічним громадським організаціям на актуальні питання в цій галузі. Продовжуючи тему укладення трудових договорів, подаємо консультацію щодо окремих питань правового регулювання обмеження укладення трудових договорів.

Зоряна Козак,
юрист БФ "Екоправо-Львів"

Окремі питання правового регулювання обмеження укладення трудових договорів

Кожна людина і громадянин має право на працю, яке може реалізувати шляхом укладення трудового договору з роботодавцем, у тому числі і громадською організацією. Водночас у трудовому законодавстві визначено ряд випадків, які згідно із загальноновизнаними міжнародно-правовими нормами не розглядаються такими, що обмежують право на працю. Їх призначення — це забезпечення охорони здоров'я і праці осіб, що потребують підвищеного соціального і правового захисту, а також можливість застосування при прийомі на роботу відмінностей, виключень і обмежень, властивих вимогам до певного виду праці.

Специфіка виконуваної роботи передбачає обмеження свободи волевиявлення двох сторін трудового договору, тому роботодавець, у тому числі і громадська організація, зобов'язаний відмовити особі в укладенні трудового договору.

Отже, в основу обмеження права особи на укладення трудового договору можуть бути покладені різні критерії:

1) перш за все це стосується охорони здоров'я та життя майбутнього працівника й інших осіб, які визначаються особливостями фізіологічного стану та розвитку певних категорій людей. Так, з метою охорони праці забороняється застосування праці жінок та неповнолітніх на важких роботах і на роботах з шкідливими або небезпечними умовами праці, а також на підземних роботах (ст.ст. 174, 190 Кодексу законів про працю (КЗпП) України)¹;

застосування праці інвалідів, якщо згідно медичних висновків стан їх здоров'я не дозволяє працювати у певних умовах або продовження роботи інвалідом буде загрожувати здоров'ю і життю інших осіб (наприклад, особам, інфікованим вірусом імунодефіциту людини та хворим на СНІД, гарантується право за спеціальностями та на посадах, встановлених спеціальним переліком²);

2) обмеження можуть стосуватися випадків, коли держава визнає обов'язок правопорушника зазнати примусового позбавлення певних цінностей, що йому належали. Не можуть бути прийняті на роботу особи щодо яких винесено вирок, який вступив у законну силу, і мірою покарання їм обрано позбавлення права займати певні посади або займатися певною діяльністю (ст. 55 Кримінального кодексу України); на матеріально відповідальну роботу не можуть бути прийняті особи, що мають судимість за крадіжки, хабарництво та інші корисливі злочини, якщо судимість не знята і не погашена;

3) робота в державних органах також може бути підставою в обмеженні права особи на укладення трудового договору, оскільки така має свої особливості, які пов'язані з владними повноваженнями працівників та необхідними матеріальними засобами для виконання ними певних завдань і функцій держави. Наприклад, суддям забороняється бути народним депутатом, входити до складу інших державних органів, органів місцевого та регіональ-

¹ Перелік важких робіт та робіт із шкідливими і небезпечними умовами праці, на яких забороняється застосування праці жінок, затверджені наказом Міністерства охорони здоров'я України від 29.12.1994 р. // Законодавство України про охорону праці. — 1995. — Т. 3. — С. 33.

Перелік важких робіт та робіт із шкідливими і небезпечними умовами праці, на яких забороняється застосування праці неповнолітніх, затверджені наказом Міністерства охорони здоров'я України від 31.03.1994 р. // Законодавство України про охорону праці. — 1995. — Т. 3. — С. 71.

² Ст. 17 Закону України про запобігання захворюванню на СНІД та соціальний захист населення від 12.12.1991р. // Відомості Верховної Ради України. — 1992. — № 11. — Ст. 153.

ного самоврядування, займатися будь-якою діяльністю, крім викладацької, наукової та іншої оплачуваної творчої діяльності.³ Проте такі обмеження можуть стосуватися визначеної категорії працівників (суддів, прокурорів, народних депутатів, Президента України і т.п.), які представляють державні органи і наділені владними повноваженнями;

4) виконання роботи за сумісництвом. Міністерством праці України, Міністерством юстиції України, Міністерством фінансів України наказом № 43 від 28.06.1993р. затверджено Положення про умови роботи за сумісництвом працівників державних підприємств, установ, організацій,⁴ яке встановлює деякі обмеження щодо роботи за сумісництвом: по-перше, керівникам державних підприємств, установ, організацій, їх заступникам, керівникам та їх заступникам структурних підрозділів категорично забороняється працювати за сумісництвом (за винятком наукової, викладацької, медичної і творчої діяльності) і, по-друге, керівники разом з профспілковими комітетами можуть вводити обмеження на сумісництво щодо працівників окремих професій і посад, якщо додаткова робота може спричинити наслідки, які негативно вплинуть на стан здоров'я та безпеку виробництва (в тому числі це стосується осіб, які не досягнули 18 років, та вагітних жінок). Слід наголосити, що обмеження, встановлені згаданим Положенням, стосуються лише працівників державних підприємств, установ, організацій і не можуть застосовуватися до працівників інших роботодавців. Приймаючи на роботу особу, громадській організації слід з'ясувати, чи перебуває особа у трудових відносинах з іншими роботодавцями. Для цього вона може зажадати від особи надання трудової книжки. До того ж, громадська організація може встановити особливості роботи за сумісництвом саме в її рамках;

5) родинні стосунки працівників. Це обмеження регулювалося донедавна лише Постановою Ради Народних Комісарів УРСР від

4 червня 1933 року зі змінами, внесеними постановою Ради Міністрів УРСР від 09.11.1980 р. "Про поєднання посад і служби родичів в установах, підприємствах і організаціях суспільного сектору".⁵ Заборонялася спільна служба на одному і тому ж підприємстві, в установі, організації осіб, які знаходяться між собою в близьких родинних відносинах або свояцтві, якщо їх служба пов'язана з безпосередньою підпорядкованістю або підконтрольністю одного з них іншому. Зі зміною підходу законодавця до доцільності нормативного регулювання суспільних відносин така заборона стосується лише державного сектора, іншим роботодавцям надано право на власний розсуд запроваджувати обмеження щодо спільної роботи родичів та свояків.⁶

Для введення обмежень праці родичів громадська організація повинна мати на увазі наступне:

- введення обмеження праці родичів є правом, а не обов'язком громадської організації. Якщо в громадській організації не встановлено жодних обмежень щодо праці родичів, то особі не може бути відмовлено в укладенні трудового договору на тій підставі, що в організації вже працює її родич;

- введення обмеження праці родичів можливе лише за таких умов:

- якщо особи є близькими родичами чи свояками (батьки, подружжя, брати, сестри, діти, а також батьки, брати, сестри і діти подружжя);

- якщо особи при виконанні трудових обов'язків безпосередньо підпорядковані або підконтрольні один одному.

Отже, у перерахованих вище випадках громадська організація не може укласти трудовий договір з особою. Якщо ж трудовий договір укладено або перераховані обставини виникли вже після укладення трудового договору, то такий підлягає припиненню, а працівник звільненню згідно ст. 7 КЗпП України.

³ Ст. 5 Закону України про статус суддів від 15.12.1992р. // Відомості Верховної Ради України. — 1993. — № 8. — Ст. 56.

⁴ Урядовий кур'єр. — 14.08.1993р.

⁵ СЗ УССР — 1933. — № 32. — Ст. 413; СП УССР. — 1980. — № 11. — Ст. 83.

⁶ Статтею 25-1 кодекс доповнено Законом від 19.01.1996р. // Відомості Верховної Ради України. — 1995. — № 5. — Ст. 30.

Ольга Мелень,
юрист БФ "Екоправо-Львів"

“Безпечніше судноплавство та чистіші океани”

Історія Міжнародної морської організації

Промислова революція XIX ст. та зростання в міжнародній торгівлі призвели до збільшення обсягів товарів, що транспортуються по морю, та до значного забруднення моря внаслідок аварій суден. Загально визнаним є той факт, що одним із ефективних способів підтримання безпеки на морі є розробка міжнародних стандартів і правил, яких би дотримувалися всі судноплавні країни. Тому, у 1914 р. на першому зібранні судноплавних держав після гибелі “Титаніка” було розроблено першу версію міжнародної Конвенції про безпеку життя на морі (SOLAS), а згодом і ряд документів, що регулюють питання запобігання забруднення моря нафтою. Проте, цього виявилось недостатньо, і багато судноплавних країн висловили пропозицію, що для більш ефективного підтримання безпеки на морі та запобігання забруднення доцільніше буде створити постійний міжнародний орган.

Тільки після утворення ООН, у 1948 р., на Міжнародній конференції з морського права ООН в Женеві було прийнято Конвенцію про Міжурядову морську консультативну організацію (з 1982 р. — Міжнародна морська організація (ІМО)).

Конвенція з ІМО вступила в силу після її ратифікації 21 країною у 1958 р., перша зустріч країн-учасниць ІМО відбулася наступного року.

Міжнародна морська організація є спеціалізованою установою ООН, що виконує консультативні та дорадчі функції, сприяючи вдосконаленню заходів підтримання безпеки на морі та запобігаючи забрудненню моря з суден.

Основні цілі організації викладені в статті 1 Конвенції про Міжурядову морську консультативну організацію, серед яких забезпечення механізму співробітництва між урядами в галузі урядового регулювання та заходів, що стосуються технічних питань та сприяння загальному прийняттю високих, практично

можливих норм у питаннях безпеки на морі, ефективності судноплавства, запобігання та контролю за забрудненням моря з суден та інших плавучих засобів. Крім того, ІМО забезпечує механізм для консультацій та обміну інформацією між членами ІМО.

Організація складається з Асамблеї, Ради, Комітету з безпеки на морі, Комітету з охорони морського середовища, Комітету з правових питань та Комітету технічного співробітництва. Функціонує також Допоміжний комітет та ряд підкомітетів для сприяння роботі головних комітетів.

Вищим керівним органом ІМО є Асамблея, яка складається з усіх держав-членів Організації та скликається 1 раз на 2 роки на регулярні сесії, а в разі необхідності — на надзвичайні сесії. Асамблея визначає політику Організації, голосує за прийняття бюджету, обирає членів Організації до Ради ІМО та Комітету з безпеки на морі, отримує і розглядає доповіді Ради та приймає рішення з будь-якого питання, переданого їй Радою, рекомендує для прийняття членам Організації правила щодо безпеки на морі або поправки до таких правил, які були передані їй Комітетом з безпеки на морі через Раду.

Рада є виконавчим органом ІМО, обирається на 2-річний термін, складається з 16 членів Організації та відповідає перед Асамблеєю за діяльність Організації. Між сесіями Асамблеї, Рада виконує всі функції Організації, за винятком надання рекомендацій членам Організації для прийняття правил стосовно безпеки на морі і запобігання забрудненню.

Комітет з безпеки на морі є найвищим технічним органом ІМО та складається з представників держав-членів Організації. Основною функцією Комітету є розгляд питань, що стосуються навігаційних заходів, конструкції та обладнання суден, укомплектування суден екіпажами з точки зору безпеки, правил з запобігання зіткнення суден, поведження з небезпечними вантажами, розслідування аварійних випадків на морі, та будь-яких інших питань, що мають безпосереднє відношення до безпеки

на морі. Через посередництво Ради Комітет представляє Асамблеї пропозиції, що її внесли члени Організації щодо правил безпеки та поправок до існуючих правил безпеки, разом зі своїми пропозиціями та рекомендаціями.

Комітет з охорони морського середовища складається з представників усіх держав-членів та розглядає питання, що стосуються діяльності Організації в сфері запобігання та контролю за забрудненням з суден. Особливо Комітет зацікавлений в прийнятті та внесенні змін до конвенцій та інших актів, та в заходах з забезпечення виконання цих норм. Спершу Комітет був створений як допоміжний орган Асамблеї, але у 1985 р. став самостійним органом ІМО.

Ефективній роботі зазначених вище комітетів сприяють 9 підкомітетів з наступних питань: рідких нафтопродуктів, що перевозяться в цистернах, та газів; перевезення небезпечних вантажів, масивних вантажів і контейнерів; пожежного захисту; радіозв'язку, пошукових та рятувальних питань; безпеки навігації; конструювання та обладнання суден; стабільності, рівня завантаження та безпеки риболовних суден; стандартів навчання та несення вахти; оформлення держави прапору.

Комітет з правових питань уповноважений розглядати всі правові питання в рамках діяльності Організації. Він був утворений у 1967 р. як допоміжний орган для розгляду всіх правових питань, щодо катастрофи Торрі Каньйон (перша значна аварія танкера, що сталася поблизу берегів Англії, внаслідок якої в море вилилося 120 000 тон нафти і яка стала поштовхом до активізації міжнародної діяльності в сфері запобігання забрудненню нафтою).

Секретаріат ІМО очолюється Генеральним Секретарем, що є головною адміністративною посадовою особою Організації, та близько 300 чоловік персоналу штаб-квартири Організації в Лондоні. Секретаріат веде всю документацію Організації, готує, збирає та надсилає матеріали, документи, порядок денний засідань, протоколи та інформацію, які можуть бути потрібні для роботи Асамблеї, Ради, Комітету з безпеки на морі, інших комітетів та підкомітетів ІМО.

Діяльність ІМО в сфері захисту морського середовища

Діяльність ІМО в сфері захисту морського середовища можна умовно поділити на 3

основні групи:

- запобігання та контроль за забрудненням моря нафтою та в результаті нормальної експлуатації суден;

- запобігання аваріям та надзвичайним ситуаціям на морі;

- вирішення проблем, що виникають при відшкодуванні шкоди внаслідок забруднення та стосовно відповідальності за транспортування вантажів.

ІМО забезпечує форум для урядів держав-членів та зацікавлених організацій, в якому вони можуть обмінюватися інформацією, проводити обговорення і прикладати зусилля для вирішення технічних, юридичних та інших питань, що стосуються судноплавства і запобігання забрудненню моря з суден. В результаті таких обговорень, під егідою ІМО прийнято ряд конвенцій і рекомендацій.

Крім конвенцій, Асамблея, Комітет з безпеки на морі та Комітет з охорони морського середовища приймає документи позадоговірного характеру, такі як кодекси та рекомендації, які не мають обов'язкової юридичної сили. Вони утворюють кодекси практичних рекомендацій для урядів при розробці національного законодавства.

Конвенцій, прийняті в рамках ІМО, можна умовно поділити на 3 групи:

- конвенції щодо безпеки на морі;

- конвенції щодо запобігання забрудненню морів та океанів;

- конвенції щодо відповідальності та відшкодування шкоди, завданої забрудненням.

Забруднення моря

Із збільшенням кількості нафти, що транспортується по воді, та після катастрофи Торрі Каньйон (1967 р.), внаслідок якої було розлито біля 120 тис. тонн нафти, ІМО загостило свою увагу на врегулюванні питань забруднення морів на океанів нафтою та іншими небезпечними речовинами.

Окрім того, розвинені держави скидали в море утворені на суші відходи. Проте, така практика забруднення моря тривала до 1974р., коли вступили в силу наступні міжнародні конвенції з запобігання забрудненню моря: Конвенція про запобігання забрудненню моря скидами відходів з суден та літаків (Осло, 1972 р.) та Конвенція про запобігання забрудненню моря скидами відходів та іншими матеріалами (Лондонська конвенція, 1972 р.), остання налічує 78 учасниць.

Ці конвенції використовують принцип “чорних та сірих списків”. Чорний список містить перелік речовин, скидання яких заборонено. Сірий список містить перелік речовин, скидання яких дозволено тільки під суворим контролем та за умови дотримання відповідних умов.

Сторонами Лондонської конвенції було підписано ряд резолюцій для вирішення питань, пов'язаних із забрудненням моря. Так, Резолюція 43(13) 1990 р. містила положення про припинення зупинення захоронення промислових відходів в море до 1 січня 1996 р. в рамках Лондонської Конвенції.

Резолюція 43(14) 1991 р. передбачила застосування сторонами Лондонської конвенції “принципу застерезення у захисті довкілля” в рамках цієї Конвенції.

У 1993 р., внаслідок перегляду Конвенції були прийняті зміни до Додатку 1 та 2, якими заборонено скидання всіх радіоактивних відходів та інших радіоактивних речовин, промислових відходів, а також спалювання промислових відходів та шлаків стічних вод в морі.

У 1996 р. перегляд Конвенції завершився прийняттям Протоколу до Лондонської конвенції, який зі вступом в силу, замінить собою Лондонську Конвенцію. Він запровадить зовсім новий підхід до регулювання використання моря як сховища відходів. Протокол містить значно суворіші норми, ніж Лондонська конвенція 1972 р.

Серед основних джерел забруднення моря (згідно доповідей сторін-учасниць Лондонської конвенції) виділяють скиди стічних вод (44%), наземні викиди в атмосферу (33%), викиди, спричинені внаслідок транспортування по морю (12%) тощо.

Забруднення відходами з суден

Відходи суден можуть бути такими ж небезпечними для життя в морі, як і нафта та хімічні речовини. Найбільшу небезпеку становить пластик, що може плавати на поверхні морів протягом багатьох років. Риби та морські ссавці часто сприймають пластик як їжу, а також попадають в пластикові сіті, поліетиленові пакети.

Зрозуміло, що значна частина відходів, що прибивається до берегів, викидається людьми, що відпочивають на пляжах, рибалками. Крім того, міста та містечка скидають сміття в річку чи море. Але в деяких випадках, сміття, що знаходять на березі, викидається з суден,

яким такий спосіб зручніший, ніж звільнення від сміття в порту.

Окрім Лондонської конвенції, Міжнародна конвенція з запобігання забрудненню з суден (МАРПОЛ 73/78) також має на меті виключити та зменшити кількість відходів, що скидаються в море з суден.

Згідно Додатку 5 до МАРПОЛ, відходи включають в себе всі види харчових продуктів, побутові та експлуатаційні скиди. МАРПОЛ забороняє скидання пластику в будь-якій частині моря та суворо забороняє скидання інших відходів в берегових водах та “особливих районах” (детальніше мова про них ітиме далі). Згідно Додатку 5, уряди зобов'язані забезпечити наявність в портах та терміналах установок для прийняття відходів.

Забруднення стічними водами з суден

Скиди неочищених стічних вод в море становлять загрозу для здоров'я людей та життя морських організмів, у прибережних зонах стічні води можуть призвести до зменшення вмісту кисню в повітрі та очевидного візуального забруднення.

Побутує хибна думка, що океан здатен поглинати та переробляти неочищені стічні води завдяки природному бактеріальному процесу. Додаток 4 МАРПОЛ 73/78 “Правила запобігання забруднення стічними водами з суден” містить вимогу щодо контролю та запобігання забрудненню стічними водами з суден, та заборону скидання стічних вод в межах 4 миль від найближчої суші. Уряди зобов'язані забезпечити наявність відповідних приймальних установок в портах і терміналах для прийняття стічних вод. На сьогодні, Додаток 4 ще не вступив в силу, але багато держав запровадили аналогічні вимоги в національному законодавстві щодо кораблів, які запливають в їх прибережні води з метою недопущення шкоди здоров'ю та зонам відпочинку.

Основною причиною його повільної ратифікації вважають те, що Додатком 4 передбачено обов'язок Сторін МАРПОЛ забезпечити наявність в портах приймальних установок. Хоча, на сьогодні багато великих кораблів, особливо пасажирських, мають на борту установки очистки стічних вод.

Спалювання відходів на морі

Спалювання на морі, переважно рідких хлорованих вуглеводів та інших галогенних

складників відходів Західної Європи та США розпочалося наприкінці 60-х років ХХ ст. Протягом 1970-1980 рр. річний об'єм відходів, що спалювалися на морі, досягнув 100 тис. т. Проте, на початку 90-х рр. така діяльність була припинена у зв'язку з прийняттям у 1993 р. ІМО змін до Лондонської конвенції, якими було заборонено спалювання промислових відходів на морі.

Забруднення радіоактивними відходами

Згідно Лондонської конвенції, скидання високорадіоактивних відходів в море заборонено. З 1983 р. було введено мораторій на скидання низько радіоактивних відходів, та проведено ряд наукових та технічних досліджень щодо політичного, правового, економічного та соціального аспекту скидання радіоактивних речовин. В результаті, у 1993 р. шляхом внесення змін до Додатків 1 та 2 Лондонської конвенції, було заборонено скидання всіх радіоактивних відходів.

Забруднення повітря з суден

Комітет з охорони морського середовища ІМО розпочав обговорення проблеми забруднення повітря ще у 80-х рр. в рамках перегляду питання якості нафтового пального по відношенню до норм викидів в повітря шкідливих речовин. Було встановлено, що найбільше забруднення повітря припадає на викиди у атмосферу оксидів азоту, хлорфторвуглеводів, сірчаних викидів.

У березні 1989 р. на сесії Комітету з охорони морського середовища значна кількість країн надала інформацію щодо якості нафтового пального та забруднення атмосфери. Як наслідок, починаючи з 1990 р було запропоновано розпочати довготривалу робочу програму у сфері забруднення повітря з суден.

В результаті діяльності робочої групи Комітету з охорони морського середовища у 1991р. Асамблея ІМО прийняла Резолюцію про запобігання забрудненню повітря суднами, якою було підкреслено необхідність підготовки проекту нового Додатку до МАРПОЛ.

Протокол до МАРПОЛ (1997) доповнює Конвенцію Додатком 6 "Правила запобігання забрудненню повітря суднами". Ним встановлюються обмеження на викиди сірки та оксидів азоту в вихлопних газах суден, забороняється умисне викидання в атмосферу речовин, що руйнують озон, та встановлення на всіх суднах

нового устаткування, що містить речовини, які руйнують озон. Крім того, судна мають бути обладнані системами очистки вихлопних газів для обмеження викидів оксидів сірки.

Проте, на сьогодні Протокол (1997 р.) разом з Додатком 6 ще не вступив в силу.

Небезпечні водні організми в баластних водах суден

Баластні води суден можуть містити небезпечні водні організми, які можуть прижитися у інших частинах світу як "шкідливі чужорідні види", спричиняючи величезну шкоду як економічного характеру, так і щодо біорізноманіття.

Тому, ІМО прийняла посібники про зменшення шкідливого впливу від появи небезпечних водних організмів та здійснила ряд проектів з технічної співпраці в цій сфері. Планується прийняття нової міжнародної конвенції про контроль і управління баластними та відстояними водами суден.

Захист "особливих районів" та "особливо вразливих морських районів"

Концепція "особливих районів" була запроваджена ІМО у 1973 р. в рамках Міжнародної конвенції з запобігання забрудненню з суден (МАРПОЛ 73/78) з метою запровадження додаткових, обов'язкових до виконання заходів для запобігання забрудненню моря в цих ділянках. Наприклад, Додатки МАРПОЛ визначають поняття "особливих районів" як таких, в яких, з огляду на їх океанографічні та екологічні умови, і рух морських суден по них, вимагається прийняття спеціальних, обов'язкових для виконання заходів для запобігання забрудненню. До них віднесені: Північне море, Антарктика, Карибський регіон, Чорне море, Балтійське море, Червоне море, Середземне море тощо. Наприклад, ті ж Додатки передбачають, що будь-яке викидання в море нафтових сумішей з суден під час перебування в "особливому районі" дозволяється тільки за умови виконання ряду суворих вимог.

На міжнародній Конференції з безпеки танкерів та запобігання забрудненню, скликаній ІМО у 1978 р., було запропоновано концепцію "особливо вразливих морських районів". Ними вважаються ділянки, які відповідають наступним критеріям: екологічному (унікальні чи рідкісні екосистеми, різноманіття екосистем, деградація внаслідок явищ природи чи діяльності людини), соціальному, культурному та еко-

номічному критерію (значимість території для туризму та рекреації), науковому та освітньому критерію (біологічні дослідження чи історична цінність). Такі території потребують спеціального захисту зі сторони ІМО на міжнародному рівні. У 1990 р. “особливо вразливим морським районом” було визнано Великий бар’єрний риф (Австралія), у 1997 р. — архіпелаг Сабана-Камагуй (Куба), у 2002 р. — острів Малпело (Колумбія) та Ераунд Флорида Кіз (США).

У випадку визнання території “особливо вразливим морським районом” можуть бути запроваджені особливі заходи контролю за морською діяльністю в цій ділянці, такі як зміна курсу суден, суворе дотримання вимог щодо скидів та обладнання суден (особливо танкерів) згідно вимогам МАРПОЛ.

Критерії для визначення “особливо вразливих морських районів” та критерії для визначення “особливих районів” не є взаємовиключні. В багатьох випадках “особливо вразливі морські райони” можуть визначатися в межах “особливих районів” та навпаки.

Системи запобігання прикріпленню водоростей до дна судна

Фарби проти водоростей використовуються для покриття дна суден для запобігання прилипанню морських організмів, таких як водорості і молюски, що відображається в зниженні швидкості судна та збільшенні споживання палива. Шкідливі наслідки використання фарб проти водоростей, що містять трибутил олова (ТВТ), були враховані ІМО у 1988 р., коли стало достеменно відомо, що ТВТ складові в таких фарбах можуть спричинити токсичний та інший хронічний вплив на екологічно та економічно цінні морські організми, особливо в прибережних водах. Складники фарби повільно проникають в воду, знищуючи рачків, що приліпилися до судна. Наукові дослідження встановили, що ці речовини зберігаються в воді, знищуючи морське життя, завдаючи шкоду довкіллю та, можливо, впливаючи на харчовий ланцюг. Багато країн почали вживати заходів на національному та регіональному рівнях для контролю за використанням ТВТ складників в системах проти водоростей.

Комітет з охорони морського середовища ІМО у 1990 р. прийняв резолюцію, яка рекомендувала урядам заохочувати невикористання фарб проти водоростей на суднах. В жовтні 2001 р. ІМО прийняла міжнародну Конвенцію

з контролю за небезпечними системами проти водоростей на суднах (яка ще не вступила в силу). Конвенція визначає “системи проти водоростей” як “покриття, фарбування та догляд за поверхнею, приладами на суднах для контролю чи запобігання прикріплення небажаних організмів”.

Додатком 1 вказаної Конвенції передбачається заборона використання чи повторного використання оловоорганічних сполук, які застосовуються в системах проти водоростей та діють як біоцидні речовини (знищувачі живих організмів).

Крім того, судна не повинні містити таких речовин на зовнішніх поверхнях судна або вони повинні мати покриття, яке б не допускало вивільнення таких речовин через не належну систему протиобрастання.

Переробка суден

Судна, здані на переробку (на брухт), можуть містити небезпечні для довкілля речовини: азбест, важкі метали, гідрокарбонати, речовини, що руйнують озон тощо. Тому було висловлено занепокоєння умовами праці та станом довкілля на місцях звалищ суден у багатьох країнах світу.

У зв’язку з цим, у 2000 р. на сесії Комітету з охорони морського середовища було вперше піднято питання ролі ІМО в переробці суден та було створено групу для опрацювання цього питання та для підготовки інформації з сучасної практики переробки суден та пропозицій щодо ролі ІМО в цій сфері.

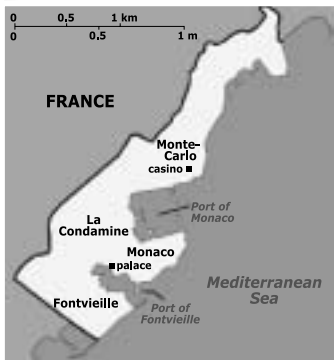
На березневій сесії Комітету з охорони морського середовища цього року знов розглядалося питання переробки суден. Було підкреслено, що ІМО повинна відігравати важливу роль в питаннях переробки суден, включаючи розробку заходів з підготовки судна до процесу переробки та роль координатора у відносинах з Міжнародною організацією праці та учасниками Базельської конвенції про контроль за транскордонним перевезенням небезпечних відходів та їх видаленням в розгляді питань переробки суден.

На сьогодні ІМО займається розробкою рекомендаційного посібника, який повинен бути прийнятий резолюцією Асамблеї. За основу посібника взято “Промисловий процесуальний кодекс”, розроблений робочою групою з переробки суден.

(Закінчення у наступному номері)

Зоя Скоропаденко

Заповідні території Монако

З чого ж почати... Напевно, щоб було зрозуміліше, слід почати з географії. Монако — королівство, що розташоване на вузькій смужці берега, який сходить до Середземного моря скелями гір Південно-Східної Франції. Простягається королівство аж на 1,9 кв. км. Середня річна температура тут +17 °С і ще до того бонус — 300 сонячних днів щороку.

І виявляється, що на цих 1,9 км кв. знаходяться аж 2 заповідні території: Кораловий резерват та Підводний резерват Ларвотто.

ЛАРВОТТО

Ларвотто — це відомий район пляжів та найдорожчих квартир в Монако. Тут завжди багато туристів та місцевих жителів, які приходять сюди відпочивати, купатися в морі.

„Туристи багато чого змінили в природному житті Монако”, — каже президент Асоціа-

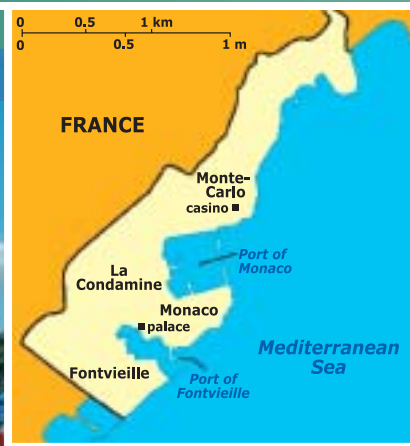
ції захисту природи Монако Олександр Бордеро. — „Старі люди люблять пригадувати часи 30–40-річної давнини, коли в Ларвотто водилася величезна кількість різноманітних риб та рослин”.

Проте, і сьогодні пляж Ларвотто є одним з найбільш унікальних і найчистіших в Європі. Тут, серед сотень туристів, які із задоволенням гойдаються на хвилях Середземного моря, плавають зграї досить великих риб: сауп (Sapra salpa), мендол (Spicara maena) та королівських дурад (Sparus aurata). І це лише в 30 см (!) від берега, тобто, просто під ногами.

МОРЕ РИБ

Але, повернімося до парку. Підводний резерват Ларвотто був створений у 1975 році за ініціативи Принца Реньї III, який є засновником чи не усіх екологічних організацій

Заповідні території Монако

Монако, зокрема, Асоціації захисту природи Монако, яка й займається особливо охоронюваними територіями королівства.

Резерват Ларвотто настільки малий за мірками України, що у нас би його просто не помітили. Проте, для Монако цього достатньо.

„Ми не можемо збільшити резерват, оскільки тоді доведеться змінювати багато суднохідних шляхів, приймати нові закони і, що найстрашніше для туристів — закрити пляжі, — каже Олександр Бордеро. — Тому ми й не хочемо змінювати чи розширювати територію резервата, оскільки його мета — допомогти відтворенню флори та фауни, а для цього місця достатньо”.

Не як науковець, а як звичайний турист, я можу підтвердити, що кількість риб на території пляжу і 500 метрів до першого буйка дійсно вражає. Існує навіть легенда, що риби настільки звикли до цієї території, що навіть не хочуть з неї випливати, бо знають, що тут їм нічого не загрожує. Але це тільки легенда, оскільки є риби, які сидять біля берега і доїдають те, що залишається після туристів, а є такі, що потребують міграцій.

їздити на водних мотоциклах та велосипедах, але це зроблено вже в інтересах туристів, а не риб (до цієї заборони туристи досить часто травмувалися цим транспортом). Зараз в Ларвотто лише 3 водні мотоцикли, два з яких збирають сміття і чистять дно, і один поліції Монако — для порядку.

ЗОЛОТЕ ДНО

Про цінність Ларвотто можуть годинами розповідати науковці, які приїжджають в Монако зі всього середземноморського узбережжя, щоб вивчати морську флору і фауну.

Також люди кажуть, що на пляжі Ларвотто, як і у всьому Монако встановлені камери... підводні, для контролю, щоб дуже азартні туристи не намагалися займатися підводним полюванням та не дуже лякали риб своєю присутністю (додам, що на території Монако можна займатися дайвінгом чи глибоководним пірнанням лише зі згоди відповідних інституцій). Заборонено також

Для туристів ця цінність не зрозуміла. Та й хто може зрозуміти, що резерват був створений, зокрема, й для збереження одного з унікальних видів водоростей Середземного моря „Посейдонії океаніки” (*Posidonia Oceanica*) — зеленої трави, подібної до нашого спориша. „Ця водорість є одним з найважливіших елементів біорізноманіття Середземного моря”, — каже Мауріціо Вурц, — науковець з Генуезьського університету. Проте, біда цієї рослини в тому, що вона росте переважно недалеко від поверхні у затишних місцях, де люди полюбують ставити свої яхти та човни. Самі по собі човни не заважають посеїдонії, проте їхні якорі завдають великої шкоди цій водорості. „На щастя, зараз гряди посеїдонії захищені законодавством Євросоюзу, — продовжує Мауріціо Вурц. — Але, часто при забудові території та пристосуванні її до туризму, нищиться прибережна природнича спадщина та її різноманіття”.

Проте, резерват Ларвотто — це яскравий зразок того, як туризм та новобудови в морі можуть співіснувати з первісною природою.

Жителі Монако знають, що природа — це національне багатство, причому у прямому розумінні цього слова, оскільки саме чистота та природа середземноморського узбережжя приваблюють сюди мільйони туристів, а з ними й мільярди євро.

АССОВАМС: Україна і Монако

Що пов’язує Україну з Монако? Виявляється, що Україна має досить тісний зв’язок з Монако в екологічній сфері. Монако бере активну участь в усіх глобальних екологічних подіях, як, наприклад, Конференція ООН з навколишнього середовища і розвитку (Ріо-Жанейро) чи Всесвітній самміт з питань сталого розвитку (Йоганнесбург).

19 листопада 1996 року в Монако відбулася міжнародна зустріч на високому рівні, метою якої було укладення та прийняття „Угоди зі збереження китоподібних Чорного та Середземного морів та прилеглої атлантичної акваторії” або просто АССОВАМС. В ній приймали активну участь представники 17 країн, серед яких була й Україна, яка зацікавлена в збереженні китоподібних Чорного

моря (в Чорному морі проживає аж 3 види китоподібних ссавців).

„Монако, як і кілька міст середземноморської Рив’єри, на щастя, не має потужної промисловості. Найближчий великий індустриальний центр — Генуя (Італія) — знаходиться аж за 200 км, — розповідає Виконавчий Секретар АССОВАМС Марі-Крістін ван Клаверен, — Але, ми належимо до країни, яка має свій, хоч і невеликий, відсоток Середземного моря. А тому ми також відповідальні за його мешканців”.

АССОВАМС — це угода, яку можуть підписати навіть ті країни, які не мають виходу до Середземного чи Чорного морів. Прикладом цього є Японія, яка веде досить активний вилов риби у всьому світі.

Мауріціо Вурц працює з АССОВАМС і має надію, що ця угода зможе протистояти такому руйнівному фактору, як туризм. „Він поширений на всьому узбережжі як Середземного, так і Чорного морів і є дійсною загрозою життя китоподібних”, — каже Вурц.

Звичайно, є й інші загрози морським ссавцям, такі як рибальство (найяскравіший приклад — Чорне море, де процвітає полювання на морських свиней (*Phocoena phocoena*), або ж промислове полювання та швидкісні пороми, які руйнують цілі екосистеми.

„Але все таки, — резюмує Мауріціо Вурц,— найбільшої шкоди морському середовищу завдаємо ми з вами. Тому АССОВАМС передбачає дуже важку роботу в цьому напрямку”.

Посейдонія океаніка (*Posidonia Oceanica*)

Ольга Мелень,
юрист БФ «Екоправо-Львів»

На захисті прав людини

“... урочисто присягаю чесно і сумлінно захищати права і свободи людини і громадянина, добросовісно виконувати свої обов'язки, додержуватися Конституції України і законів України та керуватися справедливістю і власною совістю. Зобов'язуюся діяти незалежно, неупереджено, в інтересах людини і громадянина.”

3 історії інституту омбудсмана

Вперше модель омбудсмана (з давньоскандинавського слова “*umbodsmathr*”, “*umboth*” — повноваження, “*mathr*” — службовець, людина)* була запроваджена в Швеції на початку XIX ст., де верховенство права та багатовікові традиції поваги до індивідуальних прав людини привели до закріплення посади омбудсмана в Шведській Конституції 1809 року. Шведська модель омбудсмана характеризується надзвичайно широкими повноваженнями та сферою компетенції, що поширюється як на органи влади та управління, так і на суди, місцеві адміністрації, збройні сили. Наступними були Фінляндія (1919 р.), Норвегія (1952 р.), Данія (1953 р.).

Країни Східної Європи, з поширенням процесів демократизації та зі зростанням авторитету та кількості цих інституцій у світі, почали також інтенсивне запровадження інституту омбудсмана. В різних країнах ця інституція дістала свою особливу назву: у Франції — Посередник Французької Республіки, в Литві — Контролер Сейму, в Греції — Захисник громадян, у Молдові — Парламентський адвокат, в Польщі — Речник громадянських прав. Так, у 1988 році першою з-поміж країн Східної Європи інститут омбудсмана запровадила Польща. Згодом досвідом Польщі скористались багато інших країн, і у 90-х роках вказану інституцію було запроваджено в Грузії, Литві, Латвії, Молдові, Росії, Румунії та Узбекистані.

Українська модель Омбудсмана

В Україні інститут омбудсмана до останнього часу був відомий лише порівняно вузькому колу фахівців-правників та не мав свого практичного застосування через те, що така правова інституція не викликала зацікавленості в країнах з радянською правовою доктриною.

Вперше поняття омбудсмана було закріплено в Конституції України (стаття 101). На ново-

Із присяги Уповноваженого з прав людини

створений конституційний орган — Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини було покладено здійснення парламентського контролю за додержанням конституційних прав і свобод людини і громадянина.

На основі Конституції було розроблено Закон України “Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини”, який вступив в силу 15 січня 1998 року. 14 квітня того ж року Верховна Рада обрала першого в історії держави Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини — Карпачову Н.І.

Українська модель омбудсмана характеризується незалежністю Уповноваженого та заборону втручання у його діяльність з боку органів державної влади або місцевого самоврядування, об'єднань громадян, підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності і їх посадових осіб, у тому числі заборону вимагати від Уповноваженого пояснень по суті справ, що знаходилися чи знаходяться у його провадженні.

Сфера компетенції українського омбудсмана є досить широкою. Вона поширюється на органи державної влади, на органи місцевого самоврядування та їх посадових осіб, та на осіб, які в тому чи іншому обсязі виконують державно-владні функції, а також і на суди. Що стосується останніх, то Уповноважений не поширює свій вплив на діяльність суддів стосовно суті судових рішень, а лише на процедурні питання, такі як порушення термінів розгляду справ у судах, недотримання процесуальних норм.

Для здійснення парламентського контролю за додержанням конституційних прав і свобод людини і громадянина та захисту прав кожного на території України і в межах її юрисдикції, Уповноважений наділений широким комплексом прав, а саме:

- безперешкодно відвідувати будь-які органи влади, місцевого самоврядування, підприємства, установи, організації, в тому числі місця тримання затриманих, установи пенітен-

* Див. www.m-w.com/cgi-bin/dictionary

ціарної системи, психіатричні лікарні, опитувати особи, які там перебувають, та отримувати інформацію щодо умов їх тримання;

- запрошувати посадових та службових осіб, громадян України, іноземців та осіб без громадянства для отримання від них усних або письмових пояснень щодо обставин, які перевіряються по справі;

- знайомитися з документами, у тому числі таємними, в органах влади, місцевого самоврядування, об'єднаннях громадян, на підприємствах, установах, організаціях, органах прокуратури, включаючи справи, які знаходяться в судах;

- бути присутнім на засіданнях судів усіх інстанцій, особисто або через свого представника брати участь в судовому процесі у випадках і в порядку, встановленому законом, а також звертатись до суду із заявами про захист прав і свобод людини і громадянина, які за станом здоров'я або з інших причин не можуть цього зробити самостійно (ст. 13 Закону України "Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини")

Проведення справ Уповноваженим з прав людини

Підставами для відкриття провадження Уповноваженим є відомості про порушення прав і свобод людини і громадянина, які він отримує із звернень громадян України, іноземців, осіб без громадянства чи їх представників, звернень народних депутатів України, або власна ініціатива.

Отримавши звернення громадян чи депутатів про порушення прав і свобод, Уповноважений може:

1. Відкрити провадження у справі;
2. Роз'яснити заходи, які має вжити особа, що подала звернення для захисту порушених прав;
3. Направити звернення за належністю в орган, до компетенції якого належить розгляд справи, та здійснювати контроль за подальшим розглядом цього звернення;
4. Відмовити в розгляді звернення.

Відмова у прийнятті звернення повинна бути письмовою, вмотивованою і надсилається заявнику. Зокрема, підставами для відмови в розгляді справи є:

- знаходження цієї ж справи на розгляді в суді (якщо ж заінтересована особа подала

позов чи скаргу до суду після прийняття Уповноваженим справи до провадження, то останній зупиняє вже розпочатий розгляд справи) (ст. 17 Закону України "Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини");

- пропуск заявником встановленого законодавством строку звернення до Уповноваженого (протягом 1 року після виявлення порушення прав і свобод, а у випадку наявності виняткових обставин — Уповноважений може продовжити цей строк до 2 років) (ч.2 ст. 17 Закону України "Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини").

Прийнявши справу щодо порушення прав і свобод людини і громадянина до свого розгляду, Уповноважений має право направляти у відповідні органи акти реагування Уповноваженого. Як наслідок, органи зобов'язані у місячний термін вжити передбачених законом заходів.

Законодавством передбачені наступні акти реагування Уповноваженого:

- подання Уповноваженого до органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян, підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності, їх посадових осіб та службових осіб щодо усунення порушень прав і свобод людини і громадянина;

- конституційні подання Уповноваженого, які вносяться до Конституційного Суду України щодо вирішення питання про відповідність Конституції України закону України чи іншого правового акта Верховної Ради України, акта Президента та Кабінету Міністрів України; щодо офіційного тлумачення Конституції України та Законів України.

Органи державної влади, місцевого самоврядування, об'єднання громадян, підприємства, установи, організації незалежно від форм власності, посадові та службові особи, до яких звернувся Уповноважений, зобов'язані співпрацювати з ним і подавати йому необхідну допомогу, зокрема:

- 1) забезпечувати доступ до матеріалів і документів, у тому числі на засадах, зазначених нормативними актами про охорону державної та службової таємниць;

- 2) надавати інформацію і давати пояснення стосовно фактичної і правової підстави своїх дій та рішень.

Відмова зазначених органів та посадових осіб від співпраці з Уповноваженим, а також умисне приховування або надання неправдивих даних, будь-яке незаконне втручання в діяльність Уповноваженого з метою протидії тягнуть за собою відповідальність згідно з чинним законодавством.

Порядок звернень громадян до Уповноваженого

Конституція України в статті 55 говорить про те, що кожен має право звернутися за захистом своїх прав до Уповноваженого. При зверненні до Уповноваженого не може бути привілеїв чи обмежень за ознаками раси, кольору шкіри, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання. Зокрема, право на звернення мають громадяни України, іноземці чи особи без громадянства, які перебувають на території України, якщо їхні права порушені органами влади або їх службовими особами. Уповноважений не розглядає звернень, в яких йдеться про порушення прав людини сусідом, родичами, керівництвом підприємств, організацій, установ, фірм, партій, приватними працедавцями.

Звернення подаються Уповноваженому в письмовій формі протягом року після виявлення порушень прав і свобод людини і громадянина. За наявності виняткових обставин цей строк може бути продовжено, але не більше ніж до 2 років. Крім того, передбачаються як звернення по телефону, так і особистий прийом громадян, що відбувається за місцезнаходженням Уповноваженого.

Інші види діяльності Уповноваженого

Крім функцій безпосереднього розгляду звернень, модель українського омбудсмена також передбачає проведення моніторингів за дотриманням та захистом прав і свобод людини і громадянина в Україні. Результати таких моніторингів та комплексна оцінка стану додержання та захисту прав і свобод людини представляються в Верховній Раді у вигляді щорічних доповідей про стан дотримання та захисту прав і свобод людини і громадянина. Ця інформація також доступна на Інтернет сторінці Уповноваженого, поряд з інформацією про основні напрямки діяльності, законодавство, періодичні видання та бібліотечні ресурси з прав людини та контактною інформацією.

Захист екологічних прав громадян

З щорічної доповіді Уповноваженого з прав людини (за 1998-1999 рр.) можна дізнатися про діяльність Ніни Карпачової в сфері захисту екологічних прав громадян. Зокрема, зазначено, що “Уповноважений постійно тримає в полі зору питання дотримання прав людини, зокрема в регіонах з найбільш складною екологічною ситуацією”. Але, як свідчить практика юристів-екологів, неодноразові звернення до Уповноваженого не мали бажаного ефекту, оскільки вони отримували відповіді на зразок: “...це питання не входить в сферу компетенції Уповноваженого...” чи взагалі не отримували відповіді.

У першому році діяльності Уповноваженого було розглянуто 383 звернення з питань екологічної безпеки, раціонального природокористування, що становить собою 4,6% від загальної кількості звернень за 1998 р. Дані щодо наступних років відсутні, оскільки на Інтернет-сторінці Уповноваженого відсутні доповіді Уповноваженого за 2000 та 2001 роки.

В щорічній доповіді наводяться приклади справ, з якими громадяни зверталися до омбудсмена.

Так, до Уповноваженого звернулись жителі Миколаївської області, які скаржились на ненадання житла замість підтопленого і непридатного для подальшого проживання. На підставі цього Уповноваженим було відкрито провадження у справі щодо порушення прав громадян на безпечне для життя і довкілля. Але, на жаль, у зв'язку з тяжким економічним становищем поновити права заявників достатньою мірою не вдалося. Такий результат розгляду звернення важко назвати ефективним.

“У відповідь на колективне звернення мешканців Харкова, які повідомляли про недотримання санітарних норм приватним підприємством при будівництві мінісирзаводу, скидання неочищених стоків та відходів виробництва у водойми, Уповноважений звернулася до місцевих органів влади щодо усунення порушень екологічного стану довкілля.” Проте, про результати розгляду місцевими органами влади звернення Уповноваженого та про вжиті ними заходи можна тільки здогадуватися.

Із доповіді, “вивчаючи ситуацію з дотриманням прав людини Луганській області, Уповноважений з прав людини дійшла висновку, що існуючі недоліки у дотриманні прав

людини є наслідком недостатньої уваги органів державної влади та місцевого самоврядування та їх посадових осіб. На цьому було наголошено у поданні Уповноваженого з прав людини до Прем'єр-Міністра України 25 травня 1999 р.”

Враховуючи наведене, будемо сподіватися на те, що робота Уповноваженого з захисту екологічних прав буде відображатися не тільки на папері в щорічних доповідях Уповноваженого, а ми самі реально зможемо її відчувати.

Детальнішу інформацію про діяльність Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини можна знайти на сайті омбудсмана: <http://www.ombudsman.gov.ua>

Уповноваженому можна написати лист за адресою omb@ombudsman.kiev.ua чи лист на адресу: 01008, м.Київ, вул. Інститутська, 21/8, тел: +38-044-253-2203

Із досвіду зарубіжних Омбудсманів

• Відшкодування шкоди майну

До ірландського омбудсмана поскаржила ся громадянка Ірландії, чий сад зазнав ерозії внаслідок робіт, які, як вона сама заявляє, були проведені Лаойською Радою Графства на річці Овенбег, що протікає на межі її саду.

У 1994 році Радою Графства були проведені дренажні роботи в Болейбезькому річному дренажному окрузі. Після їх закінчення Рада виявила надлишок коштів в своєму бюджеті. Тому ці кошти було вирішено використати на очищення русла Овенбегської річки від каміння та осаду. В результаті цих дій, потік річки був спрямований на власність жителя, підмиваючи таким чином межовий рів, огорожу саду та сам сад, де знаходилася фільтрувальна камера каналізаційного відстійника. Хвилювання викликав той факт, що у випадку ерозії відстійника могло статися забруднення річки.

Омбудсман звернувся до Ради Графства з проханням розробити, із залученням до цього скаржниці, план заходів для мінімізації ерозії, що завдавала шкоду її майну.

Рада взяла до уваги подання омбудсмана та повідомила, що роботи проводилися з добрими намірами, але вона готова провести відновлювальні роботи на ділянці річки, що межує з садом скаржниці.

• Ділянка для захоронення відходів

Грецьким омбудсманом в листопаді 1998 року була отримана скарга жителя міста Кардітса, який засуджував довільне і самовільне застосування результатів оцінки впливу на довкілля, недостатнє вивчення геологічних умов і підземних ґрунтових вод під час вирішення питання про майбутнє розміщення ділянки для захоронення відходів. А саме: Міністерство довкілля, містопланування і громадського будівництва безпідставно погодило виділення земельної ділянки під полігон для захоронення відходів, не провівши дослідження достовірності оцінки впливу на довкілля та не розглянувши альтернативні пропозиції щодо виділення іншої земельної ділянки.

Наслідком втручання омбудсмана стало те, що Міністерство довкілля, містопланування та громадського будівництва здійснило додаткові дослідження щодо придатності даної ділянки для таких цілей, витребувало додаткові роз'яснення від особи, яка проводила оцінку впливу на довкілля, і, в результаті, наклало на відповідальні служби більш суворі екологічні обмеження, ніж ті, що попередньо планувалися.

Засновано посаду Міжнародного екологічного омбудсмана

5 липня 2000 року в Женеві міжнародний фонд збереження природи і Рада Землі підписали меморандум про створення Міжнародного центру омбудсмана для довкілля та розвитку. Потреба створення такої інституції була викликана необхідністю заснування незмагального, позасудового і швидкого механізму вирішення конфліктних питань що стосуються довкілля та сталого розвитку.

Функція новоствореного омбудсмана полягає в виявленні, консультуванні, розслідуванні та медіації* конфліктних міжнародних питань, що стосуються довкілля, природних ресурсів і сталого розвитку. Проте, він ніколи не буде судовим органом. У своїй діяльності він буде керуватися відповідними міжнародними та національними правовими, економічними та соціальними документами і принципами, включаючи Хартію Землі.

*Медіація — альтернативний спосіб вирішення спорів, де третя особа (медіатор) допомагає конфліктуючим учасникам виробити рішення, яке б задовольняло кожного з них (Прим.ред.).

*Анатолій Павелко,
спеціаліст в галузі науково-технічної
інформації БФ "Екоправо-Львів",*

*Наталія Балушка,
юрист БФ "Екоправо-Львів"*

Червона книга: історія та сучасність

З історії виникнення першої Червоної книги

Червона книга... Практично кожному відомо ця назва. Проте, часто виникають питання, що ж насправді Червона книга і що було передумовами її виникнення.

У 20 столітті процес стрімкого зникнення живих організмів охопив всю планету. Людина почала усвідомлювати, що зникнення видів — це трагедія і загроза не лише для природи, але й для неї самої.

Спочатку проблему зникнення видів усвідомлювали лише вчені. Вони здійснювали спроби визначити види, які знаходяться під загрозою зникнення, і заходи, які необхідно вжити для їх збереження. Проте в першій половині 20 століття ці спроби були поодинокими.

У 1948 році роботу з створення списків видів планети, існуванню яких загрожує небезпека, розпочав Міжнародний союз збереження природи і природних ресурсів (МСОП). При проведенні робіт очевидно стала необхідність додаткових даних щодо окремих зникаючих видів. Отримання таких даних вимагало чимало часу, пошуків, досліджень. Тільки у 1966 році, в міру накопичення необхідних даних, для широкого загалу вийшли перші томи Червоної книги.

Червона книга МСОП — це списки рідкісних та таких, що знаходяться під загрозою зникнення, видів в світі. В Червоній книзі містяться дані про кожен з таких видів (підвидів) — назва, особливості біології, поширення, місця перебування, чисельність у природі та її зміни, причини зникнення, заходи охорони та інша інформація. Червона книга МСОП складається зі сторінок червоного, жовтого, білого та сірого кольорів, куди заносяться види залежно від небезпеки, що загрожує тому чи іншому виду.

Червоні сторінки були відведені для живих організмів, чисельність яких скоротилася і які знаходяться під загрозою зникнення.

На жовті сторінки потрапили живі організми, чисельність яких скоротилася внаслідок використання людиною місць їх існування.

Білі сторінки були відведені для рідкісних тварин, які зустрічаються в природі в невеликій кількості.

На сірих сторінках містилася інформація про слабо вивчені види.

Одночасно з Червоною книгою був створений "Чорний список видів", що зникли на планеті, починаючи з 1600 року. Згідно з цим списком, тільки до 1969 року на Землі було знищено 63 види ссавців та 94 види птахів.

З того часу ведення Червоної книги не припиняється. Вона поповнюється новими даними, до неї заносяться нові види, змінюються категорії залежно від стану та ступеня загрози зникнення тощо. Червону книгу в рамках МСОП веде спеціально утворена Комісія з виживання видів.

Червона книга України

Після створення Червоної книги МСОП розпочалися роботи зі створення Червоних книг окремих держав. У 1978 році видана Червона книга СРСР, а у 1980 році — Червона книга Української РСР. В першу українську Червону книгу потрапили 85 видів (підвидів) тварин та 151 вид вищих рослин. Постановою Верховної Ради України від 29 жовтня 1992 року затверджено Положення про Червону книгу України, а 7 лютого 2002 року, на зміну Положенню, прийнято Закон України "Про Червону книгу України".

Червона книга України є офіційним державним документом, який містить перелік рідкісних і таких, що перебувають під загрозою зникнення, видів тваринного і рослинного світу у межах території України, її континентального шельфу та виключної (морської) економічної зони, а також узагальнені відомості про сучасний стан цих видів тваринного і рослинного світу та заходи щодо їх збереження і відтворення.

Залежно від стану та ступеня загрози зникнення види, що заносяться до Червоної книги, поділяються на 7 категорій:

- зниклі — види, про які після неодноразових пошуків, проведених у типових місцевостях або в інших відомих та можливих місцях поширення, відсутня будь-яка інформація про наявність їх у природі чи спеціально створених умовах;
- зниклі в природі — види, які зникли в природі, але збереглися в спеціально створених умовах;

- зникаючі — види, які перебувають під загрозою зникнення у природних умовах і збереження яких є малоімовірним, якщо триватиме дія факторів, що негативно впливають на стан їх популяцій;
- вразливі — види, які в найближчому майбутньому можуть бути віднесені до категорії зникаючих, якщо триватиме дія факторів, що негативно впливають на стан їх популяцій;
- рідкісні — види, популяції яких невеликі і на даний час не належать до категорії зникаючих чи вразливих, хоча їм і загрожує небезпека;
- неоцінені — види, про які відомо, що вони можуть належати до категорії зникаючих, вразливих чи рідкісних, але ще не віднесені до неї;
- недостатньо відомі — види, які не можна віднести до жодної із зазначених категорій через відсутність необхідної повної і достовірної інформації.

Слід зазначити, що категорія “зниклі в природі” введена Законом України “Про Червону книгу України” і до його прийняття не виділялась.

Стаття 11 Закону України про Червону книгу України регулює забезпечення охорони і відтворення об’єктів (видів) Червоної книги України. Важливим з природоохоронної точки зору є обов’язок всіх суб’єктів використання рослинного і тваринного світу забезпечувати охорону та відтворення об’єктів Червоної книги України.

Важливим також є пункт 4 статті 11 Закону України “Про Червону книгу України” згідно якого перебування (зростання) на певній території рідкісних і таких, що перебувають під загрозою зникнення, видів тваринного і рослинного світу, занесених до Червоної книги України, є підставою для оголошення її об’єктом природно-заповідного фонду України загальнодержавного значення. Наявність в Законі цього положення дає можливість для розширення і розвитку об’єктів при-

КІЛЬКІСТЬ ЗНИКАЮЧИХ ВИДІВ ЗБІЛЬШУЄТЬСЯ

Міжнародний союз збереження природи і природних ресурсів (МСОП) опублікував оновлений список зникаючих видів тварин, в якому на сьогодні більше 11 тисяч записів. Попередній був виданий два роки назад. За цей час два види — один вид комах та один вид гризунів — які ще донедавна вважались зниклими, знайдені, проте більше ніж 400 нових видів занесені на червоні сторінки.

За даними МСОП, на сьогодні під загрозою зникнення знаходяться 11167 видів — на 121 більше, ніж в 2000 році.

Один з трьох видів, що викликають найбільше занепокоєння спеціалістів, — це сайгак, що живе в степах та напівпустелях Монголії, Західного Китаю, країн Середньої Азії. За останнє десятиріччя поголів’я сайгака різко зменшилось: на нього полюють заради м’яса, рогів, які вивозяться за межі регіону. В 1993 році чисельність сайгака перевищувала 1 мільйон особин, до 2000 року цих тварин стало менше на 200 тисяч.

На інший вид копитних — бактрианського верблюда — полюють частково через те, що він є конкурентом домашньої худоби в боротьбу за воду та харчі, а деколи і задля розваги. Існує і інша проблема — схрещування цього виду з домашніми верблюдами.

Становище третього виду — іберійської рисі — загрознає: ця тварина може стати першою дикою кішкою, що зникла на планеті за останні 2 тисячі років. 10 років назад цих тварин нараховувалось 1200 особин, сьогодні залишилось менше половини від цієї кількості. Іберійська рись живе в середземноморських лісах, яких останнім часом залишається все менше через розвиток сільського господарства і промислової забудови. Зараз цей вид зустрічається лише в південно-західній частині Іспанії і в Португалії.

Серед інших видів, майбутнє яких під загрозою:

- ефіопська водна миша, відома завдяки єдиній особині, що знайдена поблизу однієї з приток Нілу в північно-західній частині Ефіопії;
- тигринохвостий морський коник, якого використовують в медичних цілях та як прикрасу для акваріумів;
- індійський вухатий гриф, популяція якого в Південній Азії різко зменшується.

В 2000 році в список зникаючих видів було внесено 5611 рослин. Зараз їх 5714. При цьому, однак, МСОП вказує, що оцінено на сьогодні лише 4% всіх рослин планети, а тому ця кількість може бути більшою.

(За повідомленням Бі-Бі-Сі)

родно-заповідного фонду загальнодержавного значення.

Як потрапити до Червоної книги?

Процедура визначення та занесення видів живих організмів до Червоної книги України регулюється статтею 14 Закону України “Про Червону книгу України”.

Підставою для занесення видів тваринного і рослинного світу до Червоної книги України є наявність достовірних даних про чисельність популяцій та їх динаміку, поширення і зміни умов існування, що підтверджують необхідність вжиття особливих термінових заходів для їх збереження та охорони.

Пропозиції про занесення до Червоної книги України видів тваринного або рослинного світу можуть вносити:

- науково-дослідні установи;
- державні і громадські організації;
- окремі фахівці, вчені.

Пропозиції з внесення виду до Червоної книги України мають містити:

- наукове обґрунтування необхідності занесення виду тваринного чи рослинного світу до Червоної книги України;
- відомості про поширення виду;
- заходи, необхідні для збереження та відтворення виду у природних чи штучно створених умовах.

Аналіз та узагальнення пропозицій щодо занесення видів тваринного і рослинного світу до Червоної книги України здійснюються Національною комісією з питань Червоної книги України.

Рішення про занесення видів тваринного і рослинного світу до Червоної книги України приймається Міністерством екології та природних ресурсів за поданням Національної комісії з питань Червоної книги України.

В останню редакцію Червоної книги внесено 382 види тварин і 541 вид рослин і грибів. Багато з них, наприклад хохуля звичайна (*Desmana moschata* L.), тюлень-монах (*Monachus monachus*), сокіл сапсан (*Falco peregrinus*) занесені до Червоної книги МСОП.

Охорона та використання об'єктів Червоної книги України

Органи державної влади, органи місцевого самоврядування, підприємства, установи і організації а також громадяни несуть обов'язок щодо забезпечення охорони та відтворення об'єктів Червоної книги України, тобто рідкісних і таких, що перебувають під загрозою зникнення, видів тваринного і рослинного світу.

Ст. 11 Закону України “Про Червону книгу України” визначає шляхи охорони об'єктів Червоної книги України, серед яких — встановлення заборони або обмеження їх використання; урахування вимог щодо їх охорони під час розроблення нормативно-правових актів; проведення постійного спостереження (моніторингу) за станом їх популяцій; урахування спеціальних вимог щодо охорони об'єктів Червоної книги України під час розміщення продуктивних сил, вирішення питань відведення земельних ділянок, розроблення проектної та проектно-планувальної документації, проведення екологічної експертизи; проведення освітньої та виховної роботи серед населення в цій сфері, встановлення підвищеної адміністративної, цивільної та кримінальної відповідальності за знищення чи пошкодження об'єктів Червоної книги України, заподіяння шкоди середовищу їх перебування (зростання).

Одним із шляхів охорони об'єктів Червоної книги є встановлення законодавством особливих вимог щодо використання видів тварин та рослин, які віднесено до Червоної книги України, тобто встановлення заборони використання або обмеження використання таких видів залежно від того, хто і як здійснює таке використання.

Так, добування, збирання таких видів тварин і рослин, гнізд, яєць, плодів, насіння, частин або продуктів цих тварин і рослин (спеціальне використання) дозволяється здійснювати у виняткових випадках лише у наукових і селекційних цілях, у тому числі для розмноження, розселення і розведення у штучно створених умовах, а також для відтворення популяцій. Для цього потрібно отримати дозвіл Міністерства екології та природних ресурсів, який видається лише науковим організаціям та іншим установам, завдання яких щодо ви-

конання робіт з видами, занесеними до Червоної книги України, визначені відповідними державними науковими програмами, а також до видачі дозволу сплатити компенсацію за таке використання у місцеві фонди охорони навколишнього природного середовища за місцем добування (збирання) видів тварин і рослин, занесених до Червоної книги України (п. 2.4. Порядку справляння компенсації за добування (збирання) видів тварин і рослин, занесених до Червоної книги України).

Слід зазначити, що окремим громадянам дозволи на добування (збирання) тварин і рослин, занесених до Червоної книги України, не видаються.

Відповідно до Закону України “Про тваринний світ”, дозвіл Міністерства екології та природних ресурсів слід мати і для розведення в неволі чи в напіввільних умовах видів тварин, які занесені до Червоної книги України (це може дозволятися тільки з метою їх збереження, охорони і відтворення насамперед, якщо цього неможливо досягнути в природних умовах, а також у науково-дослідних та інших цілях, які не мають наслідком скорочення чисельності цих тварин).

Порядок видачі дозволів на використання видів тварин і рослин, які занесені до Червоної книги України, встановлено Інструкцією про порядок видачі дозволів на добування (збирання) видів тварин і рослин, занесених до Червоної книги України, затвердженої наказом Міністерства охорони навколишнього природного середовища України від 1 лютого 1993 р.

Дозвіл є іменним документом, тобто видається відповідній особі і передача дозволу іншим особам забороняється. Дозвіл дійсний тільки на строк та на території, вказаних в ньому. Використання тварин і рослин, занесених до Червоної книги України, без реєстрації в органах Міністерства екології та природних ресурсів та без документів, які засвідчують відповідальну за добування (збирання) особу, не дозволяється. Крім того, добування (збирання) цих видів допускається лише в присутності відповідальних службових осіб або уповноважених від Міністерства екології та природних ресурсів України а також з обов'язковим об'єктом добування (збирання) тварин і рослин.

Відповідальність за порушення законодавства у сфері охорони, використання та відтворення об'єктів Червоної книги України

Відповідно до ст. 68 Закону України “Про охорону навколишнього природного середовища”, особи, винні в невиконанні вимог охорони видів тварин і рослин, занесених до Червоної книги України, несуть встановлену законодавством України відповідальність за порушення законодавства про охорону навколишнього природного середовища.

Ст. 68 (ч. 2 п. “к”) Закону України “Про охорону навколишнього природного середовища”: “Відповідальність за порушення законодавства про охорону навколишнього природного середовища несуть особи, винні у невиконанні вимог охорони... видів тварин і рослин, занесених до Червоної книги України”.

Відповідно до ст. 20 Закону України “Про Червону книгу України”, відповідальність несуть особи, винні у:

- погіршенні середовища перебування (зростання) видів тваринного та рослинного світу, занесених до Червоної книги України;
- незаконному, в тому числі з порушенням вимог виданих дозволів, використанні об'єктів Червоної книги України або їх знищенні;
- порушенні умов утримання видів тваринного і рослинного світу, занесених до Червоної книги України, в ботанічних садах, дендрологічних та зоологічних парках, інших штучно створених умовах, що призвело до їх загибелі, каліцтва (пошкодження);
- невиконанні законних вимог посадових осіб державних органів, що здійснюють управління, регулювання та контроль у сфері охорони, використання та відтворення рідкісних і таких, що перебувають під загрозою зникнення, видів тваринного і рослинного світу, занесених до Червоної книги України;
- вчиненні інших дій, що завдали шкоди тваринам і рослинам, види яких занесені до Червоної книги України.

Адміністративна відповідальність за порушення законодавства у сфері охорони, використання, відтворення об'єктів Червоної книги

України передбачена Кодексом України про адміністративні правопорушення (КпАП). Кодекс містить виключний перелік правопорушень у цій сфері, за які особа може притягатись до адміністративної відповідальності:

- ч. 2 ст. 88. Незаконне вивезення з України і ввезення на її територію об'єктів тваринного і рослинного світу
- ч. 2 ст. 88-1. Порушення порядку придбання чи збуту об'єктів тваринного або рослинного світу, правил утримання диких тварин у неволі або в напіввільних умовах
- Стаття 90. Порушення вимог щодо охорони видів тварин і рослин, занесених до Червоної книги України.

КОДЕКС УКРАЇНИ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ (в и т я г)

Стаття 88. Незаконне вивезення з України і ввезення на її територію об'єктів тваринного і рослинного світу

Незаконне вивезення з України або ввезення на її територію об'єктів тваринного і рослинного світу, в тому числі зоологічних і ботанічних колекцій, —

тягне за собою накладення штрафу на громадян від трьох до п'яти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією цих об'єктів або без такої і на посадових осіб — від п'яти до семи неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією цих об'єктів або без такої.

Ті самі дії щодо видів тварин і рослин, занесених до Червоної книги України або охорона і використання яких регулюються відповідними міжнародними договорами України, —

тягнуть за собою накладення штрафу на громадян від п'яти до десяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією цих об'єктів або без такої і на посадових осіб — від семи до дванадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією цих об'єктів чи без такої.

Стаття 88-1. Порушення порядку придбання чи збуту об'єктів тваринного або рослинного світу, правил утримання диких тварин у неволі або в напіввільних умовах

Порушення порядку придбання чи збуту об'єктів тваринного або рослинного світу —

тягне за собою накладення штрафу від одного до п'яти неоподатковуваних мінімумів доходів

громадян з конфіскацією об'єктів тваринного або рослинного світу чи без такої.

Ті самі дії, вчинені щодо об'єктів тваринного або рослинного світу, які перебували в межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду, занесених до Червоної книги України або які охороняються відповідно до міжнародних договорів України, —

тягнуть за собою накладення штрафу від трьох до восьми неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією об'єктів тваринного або рослинного світу чи без такої.

Порушення правил утримання диких тварин у неволі або в напіввільних умовах —

тягне за собою накладення штрафу від одного до п'яти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією об'єктів тваринного або рослинного світу чи без такої.

Стаття 90. Порушення вимог щодо охорони видів тварин і рослин, занесених до Червоної книги України

Порушення умов оселення видів тварин та зростання рослин, занесених до Червоної книги України, незаконне вилучення з природного середовища рослин, занесених до Червоної книги України, невиконання вимог наданих дозволів на вилучення з природного середовища та здійснення інших видів використання тварин і рослин, занесених до Червоної книги України, а також порушення умов утримання тварин і рослин цих видів у ботанічних садах, дендрологічних та зоологічних парках, інших спеціально створених умовах, що призвело до їх загибелі, —

тягнуть за собою накладення штрафу на громадян від трьох до семи неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією незаконно добутого і на посадових осіб — від п'яти до восьми неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією незаконно добутого.

Протоколи про адміністративні правопорушення за ст. 88 мають право складати уповноважені на це посадові особи органів Міністерства екології та природних ресурсів України, за ст. 88-1 — уповноважені на це посадові особи органів рибозахорони, органів мисливського господарства, органів Міністерства екології та природних ресурсів України, за ст. 90 — уповноважені на це посадові особи органів Міністерства екології та природних ресурсів України.

КРИМІНАЛЬНИЙ КОДЕКС УКРАЇНИ

Стаття 248. Незаконне полювання

1. Порушення правил полювання, якщо воно за-подіяло істотну шкоду, а також незаконне полювання в заповідниках або на інших територіях та об'єктах природно-заповідного фонду, або полювання на звірів, птахів чи інші види тваринного світу, що занесені до Червоної книги України, —

караються штрафом до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або обмеженням волі на строк до трьох років, з конфіскацією знарядь і засобів полювання та всього добутого.

2. Ті самі дії, якщо вони вчинені службовою особою з використанням службового становища, або за попередньою змовою групою осіб, або способом масового знищення звірів, птахів чи інших видів тваринного світу, або з використанням транспортних засобів, або особою, раніше судимою за злочин, передбачений цією статтею, —

караються штрафом від ста до двохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або обмеженням волі на строк до п'яти років, або позбавленням волі на той самий строк, з конфіскацією знарядь і засобів полювання та всього добутого.

Кримінальна відповідальність за злочини у сфері охорони, використання, відтворення об'єктів Червоної книги України передбачена Кримінальним кодексом України. В чинному Кримінальному кодексі України передбачена кримінальна відповідальність за полювання на звірів, птахів чи інші види тваринного світу, що занесені до Червоної книги України (ст. 248 Кримінального кодексу України).

Шкода, завдана незаконним добуванням, знищенням або пошкодженням видів тваринного і рослинного світу, занесених до Червоної книги України, погіршенням середовища їх перебування (зростання), підлягає компенсації відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України "Про розміри компенсації за добування (збирання) та шкоду, заподіяну видам тварин і рослин, занесеним до Червоної книги України", якою затверджено такси для обчислення розміру такої компенсації.

Нормативний матеріал:

1. Про охорону навколишнього природного середовища. Закон України від 25 червня 1991 р.
2. Про Червону книгу України. Закон України від 7 лютого 2002 р.
3. Про мисливське господарство та полювання. Закон України від 22 лютого 2000 р.
4. Про рослинний світ. Закон України від 9 квітня 1999 р.
5. Про тваринний світ. Закон України від 13 грудня 2001 р.
6. Кодекс про адміністративні правопорушення від 7 грудня 1984 р.
7. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 р.
8. Інструкція про порядок видачі дозволів на добування (збирання) видів тварин і рослин, занесених до Червоної книги України. Наказ Міністерства охорони навколишнього природного середовища України від 1 лютого 1993 р. № 3.
9. Порядок справляння компенсації за добування (збирання) видів тварин і рослин, занесених до Червоної книги України. Наказ Міністерства охорони навколишнього природного середовища та ядерної безпеки України від 14 червня 1999 р.
10. Про розміри компенсації за добування (збирання) та шкоду, заподіяну видам тварин і рослин, занесеним до Червоної книги України. Постанова Кабінету Міністрів України від 1 червня 1993 р. № 399.
11. Положення про Міністерство екології та природних ресурсів України. Указ Президента України від 29 травня 2002 р.
12. Положення про державне управління екології та природних ресурсів в областях, містах Києві та Севастополі. Наказ Міністерства екології та природних ресурсів України від 11 серпня 2000 р.

Від “потероманії” страждають... сови

В останні роки всесвітньою популярністю серед дітей та їх батьків користуються оповідання англійської письменниці Джоан Роулінг, в яких описуються пригоди маленького чарівника Гаррі Поттера. Але що спільного може бути між Гаррі Поттером і охороною природи?

Гаррі Поттеру в його чарівних справах допомагає біла сова Хедвіг. Ця казкова істота зачаровує усіх: від малого до великого, від дітей до дідусів і бабусь. І в багатьох виникає бажання мати вдома частинку казки. На жаль, часто ми втрачаємо почуття реальності, не помічаємо різниці між казкою і дійсністю. І дуже прикро, коли це призводить до трагедії для живих істот, і, врешті-решт, для людини. Як повідомляє норвезький Директорат управління природоохоронною діяльністю, після виходу в світ оповідань про Гаррі Поттера існуванню білих сов загрожує особлива небезпека. З'явилася велика кількість бажаючих мати “живу іграшку” — білу сову — вдома. Результатом стали юрби іноземців, які заповнили Норвегію в пошуках живих іграшок і можливостей отримати легку поживу. Адже на “чорному ринку” за одного птаха дають від 674 американських доларів. “Совине божевілля” вражає: як повідомляє “Комсомольская правда в Україні”, в Інтернеті з'явилися оголошення, де за білу сову пропонують 100 000 американських доларів, в інших пропонується обміняти птаха

на будинок у Швейцарії. Особливу старанність в намаганнях будь-що заволодіти білою совою виявляють громадяни Німеччини.

Охоплені бажанням за будь-яку ціну мати білу сову, люди забувають, що цей птах дуже погано переносить неволю і майже не приручується. Після 3 — 4 років життя в клітці більшість птахів гине. На волі білі сови доживають до 30 років. Вже навіть цей факт повинен змусити людей замислитися про те, кого ми купуємо: вільний птах перетворюється на довічного в'язня, заручника примх людини. Звільненням для нього буде лише передчасна смерть. Когось можуть не зупинити і суворі закони країн Скандинавії, які за незаконне володіння білою совою передбачають покарання у вигляді великого штрафу та до двох років позбавлення волі. Біла сова під загрозою... чи винуватий Гаррі Поттер?

(Матеріал підготував А.Павелко)

Біла, або полярна сова (Nuctea scandiaca) — велика за розмірами сова родини совиних. Ареал її охоплює тундру півночі Євразії та Північної Америки. Вид перебуває під загрозою внаслідок освоєння районів Півночі, збільшення туристичного навантаження, та зменшення кількості основного харчування — гризунів. Погано переносить неволю, погано приручується. Занесена до Червоної Книги Норвегії, Швеції, Фінляндії, деяких республік і областей Росії.

Балас Катерина,
клінічна програма БФ "Екоправо-Львів",
студентка 4 курсу юридичного факультету
ЛНУ ім. Івана Франка

Інформація на сайтах органів державної влади України

Постановою Кабінету Міністрів України від 4 січня 2002 року затверджено Порядок оприлюднення в мережі Інтернет інформації про діяльність органів виконавчої влади "з метою підвищення ефективності та прозорості діяльності органів виконавчої влади для надання інформаційних та інших послуг громадськості, забезпечення її впливу на процеси, що відбуваються в державі". Відповідно до цього Порядку, міністерства, інші центральні та місцеві органи виконавчої влади повинні забезпечувати розміщення і періодичне оновлення інформації на власних веб-сайтах, яка повинна включати як інформацію про структуру, діяльність органу, так і інформацію для забезпечення можливості звернення громадськості в той чи інший орган.

1 серпня 2002 року "з метою створення додаткових умов для реалізації конституційних прав громадян на інформацію, участь в управлінні державними справами", Президент України видав Указ "Про додаткові заходи щодо забезпечення відкритості у діяльності органів державної влади". Указом, зокрема, передбачено обов'язковість ведення органами державної влади та органами місцевого самоврядування Веб-сторінок, оперативного розміщення на них офіційної інформації щодо всіх аспектів діяльності відповідного органу,

в тому числі завчасного розміщення проектів нормативно-правових актів, а також постійного оновлення цих сторінок і створення можливостей для широкого обговорення актуальних суспільних проблем та вивчення громадської думки про шляхи їх розв'язання.

На виконання вказаних нормативних актів органами державної влади було проведено роботу щодо створення нових (вдосконалення існуючих) веб-сторінок. Ряд змін в роботі сайтів стосується створення можливостей громадськості безпосереднього спілкування з органом — починаючи з отримання певної інформації і закінчуючи побажаннями та критичними міркуваннями щодо його роботи.

Однак, багатьом державним органам також потрібно допрацювати свої сайти, щоб були виконані всі умови згадуваної Постанови Кабінету Міністрів, адже такі сайти повинні містити повну інформацію про орган та його діяльність, зразки матеріалів та документів, необхідних для звернення громадян до органу, державні інформаційні ресурси з питань, що є в компетенції органу, а місцеві виконавчі органи — інформацію про відповідну адміністративно-територіальну одиницю, в тому числі опис природних ресурсів цієї одиниці.

Пропонуємо інформацію про ряд веб-сторінок.

WWW.RADA.GOV.UA

Сайт Верховної Ради України.

Тут зручно через пошукову систему знайти будь-який нормативний документ або законопроект, що вас цікавить, а на інформаційному сервері ви можете ознайомитись із новинами та інформацією про пленарні засідання Верховної Ради України. До речі, у розділі "Бібліотека Верховної Ради" з'явився новий електронний каталог, в якому через пошук на задану тему можна знайти потрібну вам інформацію серед ресурсів бібліотеки Верховної Ради. Завдяки тому, що сайт містить відсилання

- ☛ Конституція України
- ☛ Законодавство України
- ☛ Законопроекти
- ☛ Пленарні засідання
- ☛ Депутатський корпус
- ☛ Інформаційний сервер Верховної Ради
- ☛ Бібліотека Верховної Ради
- ☛ Уповноважений Верховної Ради з прав людини
- ☛ Міжпарламентські зв'язки

Сервер підтримується Управлінням комп'ютеризованих систем Апарату Верховної Ради України з 1994 року

webmaster@rada.gov.ua

до серверів парламентів зарубіжних країн, ви можете швидко знайти законодавство потрібної вам країни.

WWW.PRESIDENT.GOV.UA

Сайт Президента України. Крім відомостей щодо діяльності Президента, сайт корисний своєю базою даних документів та лінками до сторінок органів державної виконавчої влади України, офіційних Інтернет-представництв президентів і парламентів світу. Щоб отримати інформацію про президентські заходи, наприклад, в сфері охорони здоров'я та нормативні акти з цього питання, оберіть пріоритет — "здоров'я нації".

Ще на сайті є громадська приймальня та форум. Метою громадської приймальні є роз'яснення дій і політики Президента України, допомога у вирішенні актуальних проблем як суспільства в цілому, так і кожного громадянина, який звертається за допомогою чи

WWW.KMU.GOV.UA

Сайт Кабінету Міністрів України. Ви знайдете тут інформацію про новини уряду, а також веб-адреси усіх органів виконавчої влади, включаючи адреси державних адміністрацій всіх областей України. На сайті зараз створюється єдиний веб-портал органів державної ви-

консультацією. Що ж Форуму, то тут ви маєте можливість взяти безпосередню участь в обговоренні найактуальніших проблем у політичному, економічному і громадському житті України. Щоб стати учасником дискусій, Вам необхідно зареєструватися і ознайомитися з правилами роботи форуму.

конавчої влади України. На ньому, до речі, буде діяти інтернет-приймальня, консультаційний центр, а якщо ви захочете отримати конкретну інформацію, скажімо, з екологічних питань, потрібно буде обрати тему "Екологія".

Останні новини

- 03.12.2002 // 11:06 Президент України Леонід Кучма відзначив державними нагородами велику групу працівників гуманітарної та соціальної сфери. Цим відзначено їх самовіддану працю, активну життєву позицію, особистий внесок у реалізацію державної політики соціального захисту інвалідів.
- 02.12.2002 // 22:29 Президент України Леонід Кучма і Президент Словаччини Рудольф Шустер взяли участь у заключному засіданні представників ділових кіл України та Словаччини. Під час виступу на форумі Глава Української держави зазначив, що завдання української влади на законодавчому рівні полягає в тому, щоб створити нормативні умови для залучення іноземних інвестицій в Україну.
- 02.12.2002 // 21:44 Президент України Леонід Кучма підписав Указ "Про внесення зміни до Указу Президента України від 1 серпня 2001 року N574", яким призначив Главу Адміністрації Президента України Віктора Медведчука співголовою Координаційної ради з підготовки та видання Національного атласу України.
- 02.12.2002 // 21:42 Президент України вніс зміни до Указу Президента України від 11

Державні нагороди України

Адміністрація Президента: кадровий конкурс

ТРЕТІЙ ЕТАП

укр рус анг

- Головна сторінка
- Президент України
- Новини
- Діяльність Президента
- Суспільство і влада
- Офіційні документи
- Проекти
- Зворотний зв'язок
- Форуми

Урядовий портал

Головна сторінка Допомога Карта portalу 03 грудня 2002 р

Пошук

по восьми portalу центральні органи влади місцеві органи влади усі органи влади

Розширений пошук

- Уряд України
- Діяльність Уряду
- Органи влади
- Державні компанії
- Прес-центр
- Нормативно-правова діяльність

Інтернет-приймальня

Консультаційний центр

Підписка

Поштова скринька

Урядові вакансії

Громадянам України

Охорона здоров'я, освіта, робота, податки, страхування...

Юридичним особам України

Законодавство, акти Уряду, проекти та рішення...

Державним службовцям України

Державні гарантії та пільги, історія і розвиток...

Для міжнародної спільноти

Бізнес, міжнародні справи...

Тема дня

Прем'єр-міністр України Віктор Янукович зустрівся з Президентом Словачкої Республіки Рудольфом Шустером >>

Президент України підписав низку Указів, якими сформовано новий склад Уряду >>

Указами Президента України призначено нових віце-прем'єрів >>

Офіційні урядові повідомлення

Урядовий портал

Головна сторінка Допомога

Новини

Всі новини

14:12 (03.12.2002)

В Україні може відкритися представництво канадської провінції Альберта

13:10 (03.12.2002)

Міністерство економіки та з питань євроінтеграції має стати головним штабом із реалізації економічних реформ

11:54 (03.12.2002)

Віталій Таїдух представив сьогодні нового Міністра екології та природних ресурсів України Василя Шевчука

10:58 (03.12.2002)

У Міністерстві надзвичайних ситуацій представлено нового

Міністерство екології та природних ресурсів України www.menr.gov.ua		
english version		
Головна сторінка	Колонка міністра	Новини
Розробка екологічного порталу (New)	Звіт про участь Міністра екології та природних ресурсів України С.І Курикіна у першій зустрічі сторін 'Конвенції про доступ до інформації, участь громадськості у прийнятті рішень і доступ до правосуддя з питань, що стосуються навколишнього середовища' докладніше >>>	03.12.2002 Інформація від Держуправління екоресурсів у Волинській області >>>
Діяльність		30.11.2002 Василя Шевчука призначено Міністром екології та природних ресурсів України >>>
Законодавство		29.11.2002 Щодо заходів у сфері гідрометеорологічної діяльності >>>
Надзвичайні ситуації		29.11.2002 Інформаційні повідомлення від Укргеодезкартографії >>>
Фінансова підтримка		29.11.2002 ЗАЯВА Міністрів довіклля 12 країн щодо підготовки Екологічної стратегії. 16 квітня 2002 року, Гаага, Нідерланди докладніше >>>
Екомережа		29.11.2002 Семінар-стажування з питань забезпечення охорони та раціонального природокористування в установах природно-заповідного фонду >>>
Червона книга України (New)		
Мінерально-сировинна база		
Цільові програми		
Ліцензійні умови		
Інформаційні ресурси		
Гідрометеорологічний прогноз		
Вакансії в міністерстві		
Посилання		
Запрошення		
Література		
Архів		

Сайт Міністерства екології та природних ресурсів України. Тут ви можете ознайомитись з інформацією про стан довкілля і екологічними проблемами України, ознайомитись із вже існуючою екологічною нормативною базою та законами, які лише розробляються. На сайті розміщено дані про держуправління Міністерства по областях. Тут також міститься інформація про Громадську раду при Мінекоресурсів, завданням якої є "об'єднати екологічну громадськість з природоохоронними органами для конструктивного співробітництва у сфері охорони довкілля." На сайті ви можете знайти статистичну інформацію про роботу із звернен-

нями громадян по різних регіонах.

Окремим підрозділом є "Екомережа" з інформацією про заповідну справу, цільові програми Міністерства. Якщо хочете переглянути Червону книгу, то на цьому сайті ви знайдете її в повному обсязі.

До речі, на сайті можна знайти корисну інформацію щодо ліцензування певного виду господарської діяльності, яка може завдати шкоду навколишньому середовищу — наприклад, у сфері поводження з відходами.

Ще тут можна переглянути останні новини Міністерства та анонси подій, які незабаром відбудуться.

WWW.MNS.GOV.UA

Сайт Міністерства з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи.

Веб-сторінка цього Міністерства корисна передусім власною оперативною інформацією про надзвичайні події. Так, у підрозділі "Оперативна інформація" ви знайдете інформаційно-аналітичну довідку з надзвичайних ситуацій, що сталися за добу, місяць, тут також наводиться огляд повідомлень ЗМІ за добу щодо подій, пов'язаних з надзвичайними ситуаціями або ліквідацією наслідків Чорнобильської катастрофи. У підрозділі "Аналітика" можна отримати інформацію про надзвичайні ситуації станом на

ту дату, яку ви оберете. Цікаво, що сайт містить прогноз надзвичайних ситуацій по регіонах.

Також, якщо хочете отримати відповіді на свої запитання або послухати думки інших (стосовно будь-чого — від інформації про допуск у зону відчуження до питань землетрусу в Україні) — зайдіть у підрозділ "Форум". До речі, тут ви можете навіть задати свою тему для обговорення.

На сторінці цього Міністерства ви знайдете потрібні інформаційні ресурси про Чорнобильську катастрофу. Зокрема, саме тут ви зможете щоденно дізнаватись про радіаційну ситуацію в зоні відчуження.

МНС

Міністерство України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи

УКРАЇНИ

Урядова інформаційно-аналітична система з питань надзвичайних ситуацій

ОФІЦІЙНИ
ІНФОРМАЦІЙНИЙ СЕРВІС

укр рус eng

ЗАПОБІГТИ ВРЯТУВАТИ ДОПОМОГТИ

ПОЛОЖЕННЯ

КЕРІВНИЦТВО

ЗАВДАННЯ

СТРУКТУРА

СПЕЦІАЛЬНІ СЛУЖБИ

ЗАКОНОДАВчі АКТИ

КОЛЕГІЯ

ПРИЙОМ ГРОМАДЯН

УЧОВІ ЗАКЛАДИ

МІНІСТЕРСТВО

РОКИ СТАНОВЛЕННЯ

АНАЛІТИКА

ЧОРНОБИЛЬ

МІЖНАРОДНІ ЗВ'ЯЗКИ

ГАЛЕРЕЯ

ПОСИЛАННЯ

НАША ПРЕСА

АЗБУКА ВИЖИВАННЯ

ЕЛЕКТРОННА ПОШТА

ФОРУМ

КАРТА САЙТУ

ВЕРСІЯ ДЛЯ ДРУКУ

Архів фотодокументів

Фотоальбом "Українські рятувальники"

Сапери-рятувальники за роботою. Донеччина, 2000.

Оперативна інформація

- Інформаційно-аналітична довідка з надзвичайних ситуацій, що сталися за добу (3.12.2002) архів
- Інформаційно-аналітична довідка з надзвичайних ситуацій в Україні за місяць архів
- Огляд повідомлень засобів масової інформації за добу щодо подій, пов'язаних з надзвичайними ситуаціями або ліквідацією наслідків Чорнобильської катастрофи (2.12.2002) архів

Що нового?

- 30 листопада 2002 року Указом Президента України призначений новий Міністр – Рева Григорій Васильович архів

WWW.MOZ.GOV.UA

Корпоративна веб-сторінка Міністерства охорони здоров'я. Це сайт усіх установ, пов'язаних з охороною здоров'я в Україні. На сайті можна ознайомитись з нормативними актами Міністерства, знайти цікаві дані щодо питань ліцензування господарської діяльності в медицині, дізнатись про події, хроніки, анонси, прес-релізи. До речі, на сайті ви знайдете інформацію про програми в галузі охорони здоров'я, а також відомості щодо їх реалізації. Сторінка містить дані про заклади, установи та органи управління галузі, контактну інформацію співробітників, веб-адреси медичних установ та громадських організацій медичного профілю.

Крім того, у підрозділі "Ресурси" серед інших є відсилання до офіційної сторінки Державної санітарно-епідеміологічної служби України (її адреса — www.sanet.kiev.ua). На ній ви знайдете санітарне законодавство, а також інфор-

мацію про органи, науково-дослідні установи галузі. Цікаво, що тут містяться дані про вже зареєстровані висновки державної санітарно-гігієнічної експертизи.

Також сайт має відсилку до сторінки Інституту екологієні і токсикології, який зареєстрований в реєстрі Держстандарту України як орган з добровільної сертифікації і може проводити роботи з сертифікації продукції та послуг (його адреса — www.medved.kiev.ua). На сайті Інституту ви знайдете інформацію про його науково-дослідну діяльність.

Офіційний сайт Міністерства охорони здоров'я України

Головна сторінка

МАПА САЙТУ

- МІНІСТЕРСТВО
- ЗАКЛАДИ
- ІНФОРМАЦІЯ
- ДОКУМЕНТИ
- КОМПАКТИ
- КОНТАКТИ
- ПРЕСА
- РЕСУРСИ

- МІНІСТЕРСТВО**
- Міністерство +++
- Міністр +++
- функції +++
- законотворча діяльність МОЗ +++
- міжнародна діяльність +++
- проекти міжнародної технічної допомоги +++
- ліцензування окремих видів діяльності +++
- Реалізація програм в охороні здоров'я, умови участі +++
- Комплексна програма розвитку медичної промисловості на період з 2004 по 2010 роки +++
- Структура МОЗ, контактна інформація співробітників +++
- Головні позаштатні спеціалісти МОЗ України +++
- ЗАКЛАДИ**
- Заклади, установи та органи управління галузі +++
- НОВИНИ**
- Події +++
- Хроніка +++
- Анонси +++
- Прес-релізи +++
- ЄВРОІНТЕГРАЦІЯ**
- Окремі нормативні акти з питань євроінтеграції +++

А. Павелко

ЗЕЛЕНА КНИГА УКРАЇНИ

В міру накопичення екологічних знань очевидною стала недостатність та, подекуди, неефективність охорони лише окремих видів живих організмів. Адже не завжди зникнення живих організмів було спричинене прямим винищенням людиною. Часто рослини і тварини зникали внаслідок шкідливого впливу на природний комплекс, на екосистему певного рангу, або на одну з її складових. Спрацьовування внутрішніх екосистемних зв'язків призводило до випадання зі складу екосистеми одних видів, привнесення інших (нехарактерних), і, зрештою, до деградації екосистеми. Деградація характеризується зменшенням біологічного різноманіття в складі екосистеми та зниженням її стійкості. Отже, назріла необхідність охорони цілих екосистем. В першу чергу охорони вимагають екосистеми, до складу яких входять живі організми, занесені до Червоної книги, екосистеми які є рідкісним поєднанням широко розповсюджених живих організмів, а також екосистеми, що становлять цінність як генетичний фонд чи природний еталон.

Особлива увага в справі охорони екосистем приділяється рослинним угрупованням. Така увага обумовлена комплексують характером рослинних угруповань та роллю, яку відіграють рослини в процесі формування та розвитку екосистеми.

З метою збереження рідкісних, зникаючих та типових рослинних угруповань, що потребують охорони у 1987 році, групою вчених під керівництвом академіка Ю. Р. Шеляг-Сосонка була створена Зелена книга Української РСР.

29 серпня 2002 року Кабінет Міністрів України Постановою № 1286 затвердив Положення про Зелену книгу України. Зелена книга України є офіційним державним документом, в якому зведено відомості про сучасний стан рідкісних, таких, що перебувають під загрозою зникнення, та типових природних рослинних угруповань, які підлягають охороні.

Зелена книга є основою для розроблення охоронних заходів щодо збереження, відтворення та використання занесених до неї природних

рослинних угруповань. Охорона цих угруповань спрямовується на збереження їх ценотичної структури, популяції рідкісних видів рослин та умов місцезростання.

Природні рослинні угруповання, які підлягають занесенню до Зеленої книги, визначаються відповідно до методики, яку затверджує Мінекорсурсів України.

Охорона та відтворення об'єктів Зеленої книги повинна забезпечуватись всіма органами центральної та місцевої виконавчої влади, Мінекорсурсів та органами місцевого самоврядування.

Зелена книга містить вичерпну наукову інформацію про рослинні угруповання, рекомендації з їх охорони та відтворення.

Пропозиції щодо занесення до Зеленої книги чи вилучення з неї рослинних угруповань можуть подаватися:

- науково-дослідними установами;
- державними та громадськими організаціями;
- окремими вченими, фахівцями, що займаються охороною та використанням природних рослинних ресурсів.

Пропозиція повинна містити відповідне наукове обґрунтування із зазначенням відомостей про:

- ботаніко-географічне та історичне значення;
- рідкісність;
- кількість місць зростання та їх площу;
- рівень стабільності екологічних умов;
- інших показників, що свідчать про необхідність вжиття заходів для охорони певних угруповань.

Згідно Положення про Зелену книгу Мінекорсурсів здійснює державний контроль за дотриманням вимог щодо охорони, відтворення та використання рослинних угруповань та забезпечує видання Зеленої книги не рідше ніж один раз на десять років.

Зелена книга України є прикладом нового способу організації природоохоронної діяльності, кроком до раціонального використання природних ресурсів. Вона є прикладом переходу від охорони окремих видів живих організмів до охорони цілих екосистем. При цьому фітоценоз визнається наріжним каменем в охороні природних комплексів.

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ
ПОСТАНОВА від 29 серпня 2002 р. № 1286
 м. Київ

Про затвердження Положення про Зелену книгу України

Відповідно до статті 31 Закону України "Про рослинний світ"

Кабінет Міністрів України **п о с т а н о в л я є :**

Затвердити Положення про Зелену книгу України, що додається.

Прем'єр-міністр України А. КИНАХ

ПОЛОЖЕННЯ про Зелену книгу України

ЗАТВЕРДЖЕНО
постановою КМУ
від 29.09.2002 р.
№ 1286

1. Зелена книга України (далі — Зелена книга) є офіційним державним документом, в якому зведено відомості про сучасний стан рідкісних, таких, що перебувають під загрозою зникнення, та типових природних рослинних угруповань, які підлягають охороні.

2. Зелена книга є основою для розроблення охоронних заходів щодо збереження, відтворення та використання занесених до неї природних рослинних угруповань. Охорона цих угруповань спрямовується на збереження їх ценотичної структури, популяцій рідкісних видів рослин та умов місцезростання.

3. Визначення природних рослинних угруповань, які підлягають занесенню до Зеленої книги, здійснюється відповідно до методики, що затверджується Мінекоресурсів.

4. Охорона природних рослинних угруповань, занесених до Зеленої книги (далі — рослинні угруповання), забезпечується шляхом:

- установлення їх особливого правового статусу, врахування вимог щодо охорони цих угруповань під час розроблення нормативно-правових актів;
- створення на місцевостях, де існують угруповання, біосферних заповідників, інших територій та об'єктів природно-заповідного фонду, в тому числі транскордонних;
- врахування спеціальних вимог щодо їх збереження під час розміщення продуктивних сил, вирішення питань відведення земельних ділянок, розроблення проектної та проектно-планувальної документації, проведення екологічної експертизи тощо;
- проведення постійного спостереження (моніторингу) за їх станом та необхідних наукових досліджень; запровадження особливих видів режиму збереження;
- проведення відповідної еколого-просвітницької роботи та інформування громадськості про їх стан;
- установлення адміністративної, цивільної та кримінальної відповідальності за знищення чи пошкодження угруповань та їх місць зростання;
- приєднання України до відповідних природоохоронних конвенцій, укладення міжнародних угод у цій сфері.

5. Відтворення рослинних угруповань здійснюється на основі науково обгрунтованих заходів шляхом:

- сприяння їх природному відновленню;
- запобігання небажаним змінам та негативному антропогенному впливу;
- їх формування на штучно створених об'єктах природно-заповідного фонду.

6. Організація охорони та відтворення рослинних угруповань забезпечується Мінекоресурсів та іншими центральними органами виконавчої влади, місцевими держадміністраціями, органами місцевого самоврядування відповідно до законодавства.

7. Зелена книга містить таку інформацію: біомінальна наукова назва рослинного угруповання, його синфітосозологічний індекс, клас, категорія, статус, поширення в Україні, фізико-географічні умови, біотоп, фітоценотична, аутфітосозологічна та ботаніко-географічна значущість, ценотична структура та флористичне ядро, потенціал відновлюваності, вид режиму збереження, обгрунтування необхідності здійснення охорони, біотехнічні і созотехнічні рекомендації, джерела інформації, картосхема поширення угруповання.

8. Пропозиції щодо занесення до Зеленої книги чи вилучення з неї рослинних угруповань можуть подаватися науково-дослідними установами, державними та громадськими організаціями, окремими вченими, фахівцями, що займаються охороною та використанням природних рослинних ресурсів, разом з відповідним науковим обгрунтуванням із зазначенням відомостей про ботаніко-географічне та історичне значення, рідкісність, кількість місць зростання та їх площу, рівень стабільності екологічних умов та інших показників, що свідчать про необхідність вжиття заходів для охорони певних угруповань.

9. Ведення Зеленої книги покладається на Мінекоресурсів і фінансується за рахунок державного бюджету.

10. Державний контроль за дотриманням вимог щодо охорони, відтворення та використання рослинних угруповань здійснює Мінекоресурсів.

11. Мінекоресурсів забезпечує:

- офіційне видання Зеленої книги не рідше ніж один раз на 10 років та розповсюдження її примірників;
- оперативне інформування заінтересованих органів державної влади та органів місцевого самоврядування, підприємств, установ і організацій та громадян про зміни, що вносяться до Зеленої книги. ■

Нормативно-правові акти в сфері захисту довкілля, що прийняті влітку 2002 року*

Верховна Рада України

Постанова від 04.07.2002 № 45-IV	Про скасування рішення Верховної Ради України щодо прийняття Закону України "Про порядок утримання та поводження з тваринами в населених пунктах"
Постанова від 04.07.2002 № 46-IV	Про скасування рішення Верховної Ради України про прийняття за основу проекту Закону України про внесення змін і доповнень до деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям Закону України "Про порядок утримання й поводження з домашніми тваринами у населених пунктах України"
Закон від 04.07.2002 № 62-IV	Про ратифікацію Угоди про збереження афро-євразійських мігруючих водно-болотних птахів
Закон від 04.07.2002 № 44-IV	Про приєднання України до Міжнародної конвенції про цивільну відповідальність за шкоду від забруднення нафтою
Постанова від 04.07.2002 № 35-IV	Про відхилення проекту Закону України про внесення змін до Закону України "Про фізичний захист ядерних установок, ядерних матеріалів, радіоактивних відходів, інших джерел іонізуючого випромінювання"

Президент України

Указ від 01.08.2002 № 683/2002	Про додаткові заходи щодо забезпечення відкритості у діяльності органів державної влади
--------------------------------	---

Кабінет Міністрів України

Постанова, Порядок, Правила від 01.06.2002 № 733	Про затвердження Порядку і правил проведення обов'язкового страхування відповідальності суб'єктів перевезення небезпечних вантажів на випадок настання негативних наслідків під час перевезення небезпечних вантажів
Розпорядження від 01.06.2002 № 294-р	Про створення промислової інфраструктури із знищення заборонених і непридатних пестицидів
Постанова, Положення від 14.06.2002 № 843	Про затвердження Загального положення про спеціальну Урядову комісію з ліквідації надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру і Загального положення про спеціальну комісію з ліквідації надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру регіонального, місцевого та об'єктового рівня
Розпорядження від 17.06.2002 № 342-р	Про затвердження проекту завершення будівництва Ташлицької ГАЕС
Постанова, Перелік від 01.07.2002 № 912	Про затвердження переліку джерел іонізуючого випромінювання, діяльність з використання яких звільняється від ліцензування
Постанова від 01.07.2002 № 905	Про внесення змін до Порядку встановлення нормативів збору за забруднення навколишнього природного середовища і стягнення цього збору
Постанова, Порядок від 11.07.2002 № 956	Про ідентифікацію та декларування безпеки об'єктів підвищеної небезпеки
Постанова, Перелік від 11.07.2002 № 973	Про затвердження переліку об'єктів з особливим режимом роботи
Постанова від 25.07.2002 № 1069	Деякі питання державної компанії "Укрекокомресурси"

*Будь-який з цих документів ви можете отримати, звернувшись до нас.

документи, зміни, коментарі, проекти

Розпорядження, Концепція від 25.07.2002 № 408-р	Про затвердження Концепції проекту Закону України "Про внесення змін до Законів України "Про правовий режим території, що зазнала радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи" та "Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи"
Постанова, Порядок від 01.08.2002 № 1100	Про затвердження Тимчасового порядку розмежування земель права державної і комунальної власності
Постанова, Порядок, Правила від 19.08.2002 № 1219	Про затвердження Порядку і правил проведення обов'язкового страхування відповідальності експортера та особи, яка відповідає за утилізацію (видалення) небезпечних відходів, щодо відшкодування шкоди, яку може бути заподіяно здоров'ю людини, власності та навколишньому природному середовищу під час транскордонного перевезення та утилізації (видалення) небезпечних відходів
Постанова, Положення від 19.08.2002 № 1201	Про затвердження Положення про штаб з ліквідації надзвичайної ситуації техногенного та природного характеру
Розпорядження, План від 19.08.2002 № 485-р	Про затвердження плану заходів з ліквідації екологічних наслідків діяльності дочірнього підприємства "Калійний завод" ВАТ "Оріана" на 2003-2012 роки
Постанова, Положення від 19.08.2002 № 1210	Про утворення колегії державної санітарно-епідеміологічної служби України
Постанова, Положення від 19.08.2002 № 1217	Про внесення змін до Положення про державний санітарно-епідеміологічний нагляд в Україні
Постанова, Положення від 19.08.2002 № 1218	Про затвердження Положення про державну санітарно-епідеміологічну службу України
Постанова, Положення від 29.08.2002 № 1286	Про затвердження Положення про Зелену книгу України
Постанова, Порядок від 29.08.2002 № 1287	Про Порядок надання водно-болотним угіддям статусу водно-болотних угідь міжнародного значення
Постанова, Положення від 29.08.2002 № 1288	Про затвердження Положення про Державний реєстр потенційно небезпечних об'єктів
Постанова, Перелік від 29.08.2002 № 1302	Про заходи щодо подальшого забезпечення відкритості у діяльності органів виконавчої влади
Розпорядження від 29.08.2002 № 503-р	Про схвалення Програми забезпечення розвитку ядерної енергетики

Інші державні органи

МОЗ України	Наказ від 05.06.2002 № 204	Про внесення змін та доповнень до наказу МОЗ України від 24.05.01 N 195 "Про затвердження документів щодо впровадження Тимчасового порядку поведіння державної санітарно-гігієнічної експертизи"
МОЗ України	Наказ від 10.06.2002 № 209	Про Порядок затвердження інвестиційних програм і проектів будівництва та проведення їх комплексної державної експертизи
Держатомрегулювання України	Наказ, Норми, Правила, Вимоги від 13.06.2002 № 73	Про затвердження вимог до форми та змісту типового паспорта на реакторну установку
Мінагрополітики України, МВС України, МОЗ України	Наказ від 18.06.2002 № 163/588/217	Про посилення державного контролю та нагляду за торгівлею пестицидами і агрохімікатами
Держкомлісгосп України	Наказ від 27.06.2002 № 76	Про затвердження строків проведення полювання на хутрових звірів на території України в мисливський сезон 2002 року
Держкомстат України	Наказ від 01.07.2002 № 253	Про затвердження форм державних статистичних спостережень з лісового господарства та охорони навколишнього середовища

Держкомліс-госп України	Наказ від 04.07.2002 № 81	Про встановлення термінів та порядку проведення полювання на пернату дичину на території України в мисливський сезон 2002/2003 року
Держатом-регулювання України	Наказ, Порядок від 10.07.2002 № 83	Про затвердження Порядку розроблення та видання норм та правил з ядерної та радіаційної безпеки Державним комітетом ядерного регулювання України
Мінекоресурсів України	Наказ, Інструкція від 30.07.2002 № 294	Про затвердження Інструкції про розгляд заявок та надання дозволів на виробництво, зберігання, транспортування, використання, захоронення, знищення та утилізацію отруйних речовин, у тому числі продуктів біотехнології та інших біологічних агентів
Мінагрополітики України, ГДІ з карантину рослин	Наказ, Правила, Перелік від. 06.08.2002 № 65	Про затвердження Правил фітосанітарного контролю деревини та виробів з неї
МНС України	Наказ, Методика від 06.08.2002 № 186	Про введення в дію Методики спостережень щодо оцінки радіаційної та хімічної обстановки
МОН України	Наказ, Положення від 09.08.2002 № 456	Про затвердження Положення про куточок живої природи загальноосвітніх і позашкільних навчальних закладів
Держгидрідприємство України, Держводгосп України	Наказ, Порядок від 14.08.2002 № 85/196	Про затвердження Порядку контролю за додержанням Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з проектування, будівництва нових і реконструкції існуючих меліоративних систем та окремих об'єктів інженерної інфраструктури

НАШІ ПУБЛІКАЦІЇ

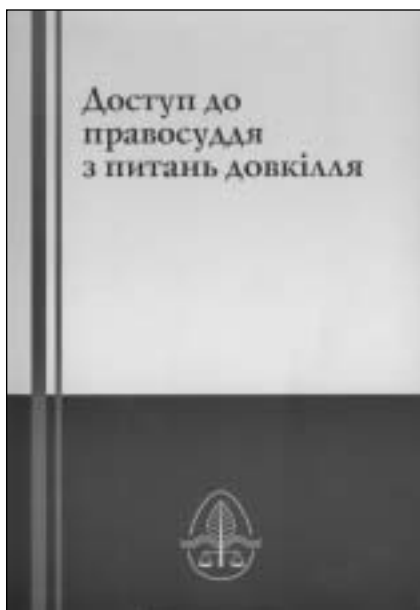
Продовжуємо знайомити Вас з окремими виданнями з нашої бібліотеки, виданими за участі БФ "Екоправо-Львів".

Доступ до правосуддя з питань довкілля. Посібник/ З. Козак, І. Тустановська. — Львів: Мета, 2002. — 200 с.

У Посібнику розглядаються питання доступу громадськості до правосуддя з питань довкілля у світлі реалізації в Україні Конвенції про доступ до інформації, участь громадськості у процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля (Орхус, 1998). Посібник ґрунтується на нормах законодавства України, які регулюють відносини у сфері захисту екологічних прав, практиці їх застосування і покликаний допомогти громадськості у реалізації своїх екологічних прав.

Видання розраховане на широке коло читачів, які цікавляться проблемами екологічного права. (Мова українська)

Посібник можна замовити в Екоправо-Львів.

Кравченко С.М., Андрусевич А.О., Бонайн Дж. Актуальні проблеми міжнародного права навколишнього середовища. Підручник/ Під заг. ред. проф. С.М. Кравченко — Львів: Вид. Центр ЛНУ, 2002. — 336 с.

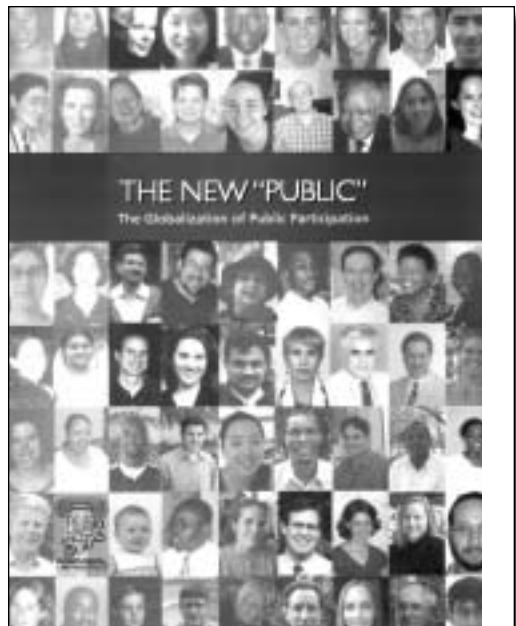
Підручник охоплює актуальні проблеми сучасного міжнародного права навколишнього середовища. Підручник складається з загальної та спеціальної частин. У загальній частині розглядаються поняття міжнародного права навколишнього середовища, його предмет, принципи, джерела та ін. Спеціальна частина присвячена актуальним питанням міжнародно-правової охорони довкілля: зміні клімату, охороні біологічного різноманіття, регулюванню небезпечних і радіоактивних відходів.

Підручник включає витяги із конвенцій, протоколів, інших міжнародно-правових актів, а також витяги із рішень Міжнародного Суду ООН, Європейського суду з прав людини, національних судів різних країн світу (переважно англійською мовою). Підручник розрахований на студентів, аспірантів, викладачів та спеціалістів у галузі міжнародного права. (Мова українська)

The New "Public": The Globalization of Public participation. 2002. Environmental Law Institute. Washington, DC.

Посібник є результатом діяльності партнерства з участі громадськості, що охоплює неурядові екологічні організації з усього світу, які працюють для впровадження доступу до інформації, участі громадськості у прийнятті екологічно значимих рішень та доступу до правосуддя як на національному, так і на міжнародному рівні.

Посібник показує десятилітню роботу громадськості над впровадженням хорошої екологічної політики та управління. Видання підготовлено і здійснено спеціально до Всесвітнього самміту у Йоганнесбурзі, щоб показати розвиток екологічних процесів у світі за 10 років після Конференції в Ріо-де-Жанейро у 1992 році у різних регіонах світу. Стаття щодо участі громадськості в Європі та Центральній Азії підготовлена Світланною Кравченко, Президентом БФ "Екоправо-Львів". (Мова англійська)

ENVIRONMENTAL ADVOCACY JOURNAL №19, SUMMER-2002

QUARTERLY JOURNAL OF "ECOPRAVO-LVIV"

Ecopravo-Lviv is an independent nongovernmental public interest environmental law organization aimed to provide legal services and education in the sphere of environmental protection for citizens and NGOs

In this issue:

RIO+10

Kravchenko, S

World Summit on Sustainable Development: thoughts and impressions of participant p.5

In this article Svitlana Kravchenko informs about World Summit on Sustainable Development and about public participation in this event. She gives interesting examples from the negotiation process and the results of Summit. Svitlana Kravchenko shares her impressions about Summit as well.

Ukraine's participation in World Summit p.8

This is information from official and other sources about Ukraine's participation in World Summit.

CITIZEN ENFORCEMENT OF ENVIRONMENTAL LAW

Vankovych, S

Factory of separation, processing and utilization of wastes in Mezhyrichchy a village p.10

This is description of one case from our practice on construction of Factory of separation, processing and utilization of wastes in Mezhyrichchy village.

GUTA: FROM EXPERIENCE OF FOREIGN PARTNERS

Andrusevych, A

GUTA-VIII: continuing regional cooperation p.11

This article describes GUTA annual conference of public interest environmental lawyers from Central and Eastern Europe and the Newly Independent States, which took place this summer.

GUTA Declaration on Access to Justice in Environmental Matters p.13

CONSULTATIONS: ANSWERING YOUR QUESTIONS

Balushka, N

Legal basis for the work of public inspectors on environmental protection. p.14

Kozak, Z

Some issues concerning limitation in labor contracts signing p.18

This consultation helps the environmental NGOs to find answer to actual questions in the field of labor law.

INTERNATIONAL ORGANIZATIONS AND ENVIRONMENTAL PROTECTION

Melen, O

"Safer shipping and cleaner oceans" p.20

In this article we give the description of International Maritime Organization activities in the sphere of marine environment protection. There are examples from the history of this organization and its activity as well.

PROTECTED AREAS OF THE WORLD

Skoropadenko, Z

Monaco protected areas p.25

This is material about protected areas of Monaco. Photos are included.

HUMAN RIGHTS

Melen, O

Protecting human rights p.29

In this issue we provide material about legal basis of Ukrainian Ombudsman activity. In this article you will find information about protection of environmental rights by Ukrainian Ombudsman and interesting data about the history of this institution.

ENVIRONMENTAL AND LEGAL EDUCATION

Pavelko, A., Balushka, N

The Red Book: history and current situation p.33

This material gives the history of the first Red Book in the world and Ukrainian Red Book, legal basis to use and protect the Red Book species in Ukraine.

ECO-WEB

Balas, K

Information on the websites of state bodies of Ukraine. p.40

LEGISLATION

Regulations on the Green Book of Ukraine. p.44

This material gives information about the Green Book of Ukraine, which was created in Ukraine to protect plant associations.

List of environmental legislation which were adopted during summer 2002 p.46

PUBLICATIONS

In this section we provide a list and brief description of recent publications with the participation of Ecopravo-Lviv p.48

This issue was published with support of Charles Steward Mott Foundation

Environmental Advocacy Journal

Address of Ecopravo-Lviv:

2, Krushelnitska Str., Lviv, 79000 Ukraine.

tel.: +380(322) 72 27 46, fax: 97 14 46

e-mail: epac@mail.lviv.ua